

Frágreiðing um útvarps- og sjónvarpssendinetið

- Netnevndin mars 2005 -

Innihaldsyvirlit

1. INNGANGUR	6
1.1 BAKGRUND	6
1.2 UMBOÐAN OG ARBEIÐSSETNINGUR	6
1.4 BYGNAÐURIN Í FRÁGREIÐINGINI	8
2. KRINGVARP OG FYRILIT	9
2.1 KRINGVARP.....	9
2.2 FYRILIT	10
3. SENDINET ÚTVARPSINS.....	12
3.1 FM-SENDINETIÐ.....	12
3.1.1 Sendiøki og hoyrilíkindi	12
3.1.2 Støðulýsing	13
3.1.3 Rakstrarkostnaður	14
3.1.4 Samanumtikið um FM-sendinetið.....	14
3.2 MILLUMBYLGGJUSENDISTØÐIN	15
3.2.1 Sendiøki og hoyrilíkindi	15
3.2.2 Støðulýsing	16
3.2.3 Rakstrarkostnaður	17
3.2.4 Samanumtikið um MB-sendistøðina.....	17
3.3 ONNUR TILBOÐ TIL ÚTISSETAR OG SJÓFÓLK	18
3.3.1 Sendingar í DR	18
3.3.2 Tíðindabrævið.....	18
3.3.3 ÚF-netvarpið.....	19
3.3.4 Sjófólk	19
3.3.5 Samanumtikið um onnur tilboð til útisetar og sjófólk	20
3.4 FRAMTÍÐAR DIGITALT SENDINET	20
3.4.1 Gongdin í okkara grannalondum	20
3.4.2 DAB tilgongdin í Føroyum.....	21
3.5 SAMANDRÁTTUR.....	21
4. SJÓNVARPSENDINETIÐ	23
4.1 SENDINET SJÓNVARPSINS	23
4.1.1 Støðulýsing	24
4.1.2 Rakstrarkostnaður av SvF-sendinetinum	25
4.2 DIGITALT SJÓNVARPSENDINET	25
4.3 ÚTBYGGING AV DIGITALUM NETI Í RANDØKINUM Í SAMSTARVI VIÐ TELEVARPIÐ	26
4.4 EITT LANDSDEKKANDI DIGITALT SENDINET	27
4.5 SAMANDRÁTTUR.....	29
5. DIGITALT SJÓNVARP Í EVROPA OG NORÐURLONDUM	31
5.1 DIGITALT SJÓNVARP Í EVROPA.....	31
5.1.1 Evropeiska Samveldið og digitalt sjónvarp.....	31
5.1.2 Gongdin í Evropa.....	32
5.2 DIGITALT SJÓNVARP Í NORÐURLONDUM.....	33
5.2.1 Danmark	33
5.2.2 Ísland	34
5.2.3 Svøríki	34
5.2.4 Noreg	35
5.2.5 Finnland.....	35
5.3 SAMANDRÁTTUR.....	36
6. TILMÆLI.....	37
KELDUR	39
FYLGISKJØL.....	41

Samandráttur

Landsstýrismaðurin í vinnumálum, Bjarni Djurholm, setti í 2002 eina nevnd at kanna útvarps- og sjónvarpssendinetið, herundir at endurskoða bygnaðin fyri umsiting og rakstur av útvarps- og sjónvarpssendinetinum. Nevndin skuldi eisini taka støðu til dekningin og útbygging av sendinetinum.

Netnevndin hevur verið mannað við umboðum frá Mentamálaráðnum, Útvarpi Føroya, Sjónvarpi Føroya, Fjarskiftiseftirlitinum og Vinnumálaráðnum. Arbeiðið hevur verið so mikið drúgt, at umboðini frá Sjónvarpi Føroya og Mentamálaráðnum ikki hava verið tey somu alla tíðina, nevndin hevur sitið.

Áhugin fyri kringvarpi í Føroyum hevur verið lutfalsliga stórur, síðani einkarrætturin varð tikin av í 1999. Innan útvarp eru trýggjar rásir, ið dekkja stórar partar av landinum. Tær eru Útvarp Føroya, Rás 2 og Lindin. Allar senda við analogari FM-tøkni, umframt at ÚF hevur eina landsdekkandi millumbylgjusendistøð. Analoga sjónvarpssendinetið er einasta føroyska landsdekkandi sjónvarpssendinetið. Eitt dóttirfelag hjá Føroya Tele, Televarpið, ið byrjaði sítt virksemi í november 2002 við einum digitalum sendineti, dekkar umleið 75% av landinum. Størsti útbjóðarin av fylgisveinasjónvarpi í Føroyum er Canal Digital, sum sambært ársfrágreiðing hjá Fjarskiftiseftirlitinum fyri 2003 hevði 6.500 kundar í Føroyum.

Í viðgerðini hevur Netnevndin umrøtt atlitini til Public Service-, veitingar- og tilbúgvingarskylduna. Spurningar um greið ognar- og ábyrgdarviðurskifti, mentan, kapping og brúkan eru eisini viðgjørdir, eins og samfelagsbúskaparlig atlit.

Netnevndin mælir til, at rakstrarstaðið fyri útvarps- og sjónvarpssendinetið verður flutt frá landsstýrismanninum í vinnumálum til landsstýrismannin í mentamálum, og at Kringvarpslógin samsvarandi hesum verður broytt, so veitingarskyldan verður lögð til landstýrismannin í mentamálum. Hetta ber í sær, at játtanin verður flutt til Mentamálaráðið, og at skipað verður eitt rakstrarstað (deild, almennur stovnur, partafelag e.a.). Rakstrarstaðið skal yvirtaka allar ognir í sambandi við sendinetið, t.v.s. samognir, mastrar, sendiútgerð og MB-sendistøðina í Akrabergi.

Fyrimunurin við hesum bygnaði er, at ábyrgdin av sendineti, og ábyrgdin av útvarpi og sjónvarpi verður hjá sama aðalráði. Mentamálaráðið fær tá vegna útvarpið og sjónvarpið áhuga í, at tænastrnar eru nøktandi og verða røktar skynsamiliga.

Tilmæli um FM-sendinetið

Í høvuðsheitum er sendaraútgerðin á FM-sendinetinum 6 til 8 ára gomul, og verður hon mett at hava eina livitíð upp á í minsta lagi 6 til 8 ár afturat, treytað av neyðugum viðlíkahaldi. Bygningar og mastrar eru tó meira enn 30 ár, og krevja sambært Føroya Tele umvælingar.

Netnevndini mælir til, at gjørd verður ein verkætlan um at útbyggja netið, so tað dekkar øll bústaðarøki og meginpartin av vegakervinum. Eisini mælir nevndin til, at netið verður útbyggt, so at til ber at móttaka í stereo við útiantennu í minsta lagi í 99,5 % av bygda økinum, og at miðað verður ímóti, at tað í mest móguligan mun skal bera til at móttaka í stereo við inniantennu.

Ein fyribils meting hjá Fjarskiftiseftirlitinum vísir, at tað kostar umleið 1. mió. kr. at dagføra og útbyggja FM-sendinetið.

Hóast Netnevndin metir, at ábøtur á verandi sendinet eiga at verða raðfest ovast, er umráðandi, at fylgt verður væl við gongdini í menningini av digitalum útvarps sendineti í okkara grannalondum, og at forkanningar verða settar í verk á hesum øki.

Tilmæli um MB-sendistøðina

MB-sendistøðin hevur bæði týdning fyri føroysk sjófólk og lurtarar á landi, sum bara hava MB-sendistøðina á at líta, og tí er umráðandi í øllum førum upp á styttri sikt, at raksturin hjá støðini er tryggur. Neyðug fíggarlig orka má setast av til so mikið av viðlíkahaldi, at trygd er fyri, at sendarin ikki sløknar aftur¹.

MB-sendistøðin varð bygt til at røkka nærleiðirnar, men tað hevur víst seg, at hon við skiftandi góðsku hoyrist undir Íslandi, í Irmingarhavinum, Norðhavinum, Írska havinum og Norðsjónum. Sendarin hoyrist rímiligt ella illa í Eysturgrønlandi, við Bjarnoyrna, Svalbard og har eysturi í Barentshavinum. Sendarin hoyrist ikki á Flemich Cap. Skipabólkar á fjarleiðum, ið dagliga hoyra MB-sendistøðina eru verksmiðjuskip, rækjuskip, ídnaðarskip, nótaskip og línuskip undir Íslandi. Samlaða manningartalið á hesum skipum er umleið 550.

Mælt verður til, at gjørd verður ein óheft meting av MB-sendistøðini, og at ein viðlíkahaldsætlan verður gjørd. Í hesum sambandi eigur at verða gjørd ein meting av, um tað er ein framtíðar loysn at digitalisera støðina. Við í kanningina av framtíðini hjá MB-sendistøðini eigur eisini at verða umhugsað, um ein partur av heimaflotanum kann hoyra útvarpið á FM við at broyta strálingina hjá FM-sendinetinum.

Samantikið metir Netnevndin, at tilboðið til útisetar er nøktandi, og at hetta støðugt verður útbygt gjøgnum ÚF-netvarpið og aðrar tænarur.

Tilmæli um sjónvarpssendinetið

Analoga sjónvarpssendinetið dekkar ikki øll búsett øki í Føroyum. Netnevndin er samd um, at sjónvarpssendinetið eigur at dekkja øll búsett øki í landinum, og mælir til, at henda útbygging verður gjørt við digitalari tøkni.

Umboðini fyri Mentamálaráðið, Útvarp Føroya og Sjónvarp Føroya mæla til, at landið við fyrimynd í skipanunum í okkara grannalondum skal hava ræðisrætt yvir einum almennum digitalum sendineti, og at tað eigur at verða kannað, um Televarpið er áhuga fyri einum samstarvi við tað almenna um eitt framtíðar digitalt sendinet.

Sjónvarpið mælti Mentamálaráðnum til í skrivi dagfest 4. november 2004, at virkseimið hjá stovninum í framtíðini eigur at fevna um at endurvarpa Public Service rásir úr grannalondunum, umframt føroysku framleiðsluna. Hetta hevur við sær, at tørvur verður á fleiri rásum. Mentamálaráðið hevur í skrivi í januar 2005 biðið sjónvarpið gera neyvari kanningar við atliti til rættindi og kostnað. Umboð Mentamálaráðsins í Netnevndini hevur samsvarandi hesum gjørt vart við, at sjónvarpið fær tørv á 5 rásum í einum komandi digitalum sendineti. Ein fyribils kostnaðarmeting vísir, at eitt tílíkt sendinet kostar 20-25 mió kr. at byggja, og árligi raksturin verður leysliga mettur til 1,2 mió kr.

Í tann mun ein tílík loysn ger tað neyðugt at víkja frá lógarásettum kappingarreguleringunum v.m., eigur hetta at verða staðfest í sambandi við endurskoðanina av Kringvarpslógini, eins og tað verður ásett, at endamál sjónvarpsins eisini er at senda grannalandssjónvarp.

¹ Sendarin sløknaði 8. mars 2005 vegna tørvandi eykalutir.

Mælt verður til, at raksturinn verður boðin út til tess at tryggja skynsamiligar íløgur og bíligan rakstur. Raksturinn eigur at verað boðin út við hóskaði millumbili.

Tó vísir umboðið fyri Vinnumálaráðið eisini á møguleikan at skipa umsitingina av sendinetinum soleiðis, at FT/TV fær álagt veitingarskyldu til útvarps- og sjónvarpssendinetið, herundir veitingarskyldu til eitt landsdekkandi digitalt sjónvarpssendinet. Fjarskiftieftirlitið ger í hesum sambandi eftir samráðing við FT/TV tilmæli til landsstýrismannin í vinnumálum um koncessiónstreytirnar, og hevur FSE eftirlit við, at koncessiónstreytirnar verða fylgdar eins og gjørt verður, tá ræður um aðrar veitingarskyldutænastur innan fjarskifti .

	Tal á SvF rásum	Íløg íalt	Árligur rakstur
SvF nýtt sendinet	5 rásir	20-25 mió. Kr	1,2 mió. kr.
Felags TV og SvF sendinet	1 rás	13 mió. kr.	1,0 mió. kr.

Netnevndin hevur undirskrivað og handað hesa frágreiðing til landsstýrismannin í vinnumálum, Bjarna Djurholm, tann 22. mars 2005.

Vegna

Vinnumálaráðið

Hjördis Gaard

Fjarskiftiseftirlitið

Jógvan Thomsen

Sigurð Vang

Mentamálaráðið

Bjarni Wilhelm

Útvarp Føroya

Jógvan Jespersen

Hans Andor Johannesen

Sjónvarp Føroya

Carsten M. Arnskov

1. Inngangur

Inngangurin fevnir um eina lýsing av bakgrund, umboðan, arbeiðssetningi, gongdini í arbeiðinum og ein lýsing av bygnaðinum í frágreiðingini.

1.1 Bakgrund

Sambært grein 16 og 28 í Kringvarpslógini hevur landsstýrismaðurin í samskiftismálum ábyrgdina av sendinetinum hjá Útvarpi Føroya og Sjónvarpi Føroya, og landskassin ber allan kostnaðin av hesum. Føroya Tele umsitur sendinetið vegna landsstýrismannin í samskiftismálum. Útvarps- og sjónvarpsendinetini eru analog transmissiósnet.

Hús, mastrar og undirlendi til sendistøðirnar er ogn hjá landinum ella samogn hjá Føroya Tele og Føroya Landsstýri við býtinum Føroya Landsstýri 2/3 og Føroya Tele 1/3. Í apríl 2003 varð ein samognarsáttmáli gjørdur millum Føroya Tele og Vinnumálaráðið um samognirnar. Endamálið við sáttmálanum er at lýsa rættindir og skyldur hjá pørtunum í sambandi við samognirnar nærri. Ábyrgdin av at umsita samognirnar hjá Føroya Landsstýri er sambært sáttmálanum lögð til Landsverk (fylgiskjal 6).

Føroya Tele rekur sendinetið fyri Vinnumálaráðið móti játtan á Løgtingsfíggarlógini. Avtala varð gjørd í 2003 millum Vinnumálaráðið og P/F Føroya Tele um at umsita játtanirnar til Útvarps- og sjónvarpssendistøðir (fylgiskjal 1). Í 2004 var játtanin 4 mió. kr. til rakstur og 700.000 kr til íløgur. Á løgtingsfíggarlógini fyri 2005 er játtanin til rakstur 4 mió. kr., meðan einki er játtað til íløgur.

Sambært Kringvarpslógini hevur landið skyldu til at tryggja, at allir borgarar hava móguleika fyri at síggja og ella hoyra sendingar hjá útvarpinum og sjónvarpinum, og landsstýrismaðurin í samskiftismálum hevur ábyrgdina av hesum.

Fjarskifti er málsøki hjá Vinnumálaráðnum, og landsstýrismaðurin í vinnumálum letur konsessióin til at reka útvarps- og sjónvarpssendinet. Fjarskiftislógin heimilar landsstýrismanninum at áleggja konsessiónehavarum ávísar skyldistænastur (§ 8, stk. 3 litra c). Føroya Tele er álagt veitingarskyldutænastur í konsessióin eitt nú til fastnet, og uppringt internet. Kall hevur eins og Rás 2 og Lindin sum ein part av konsessióntreytunum ávísar skyldistænastur í sambandi við tilbúgving. Fjarskiftiseftirlitið hevur eftirlit við, at konsessióntreytirnar verða hildnar.

Málið um útvarps- og sjónvarpssendinetið er m.a. reist í sambandi við spurningin um verandi bygnaður er nøktandi, har Vinnumálaráðið hevur ábyrgdina av rakstrarstaðnum, meðan brúkarin, ið er Útvarp og Sjónvarp Føroya, er málsøki undir Mentamálaráðnum.

Aðrir spurningar snúgva seg um krøv til dekning, rakstur og eftirlit. Tøkniliga menningin hevur við sær, at støða má takast til, um tað framhaldandi eiga at verða gjørdar íløgur í analogu sendinetið, og/ella um lagt eigur at verða um til digital sendinet.

1.2 Umboðan og arbeiðssetningur

Landsstýrismaðurin í vinnumálum, Bjarni Djurholm, setti Netnevndina í 2002 at kanna útvarps- og sjónvarpssendinetið, herundir at endurskoða bygnaðin fyri umsiting og rakstur

av útvarps- og sjónvarpssendinetinum. Nevndin skuldi eisini taka støðu til dekningin og menningina av sendinetinum.

Netnevndin hevur verið mannað soleiðis:

- Mentamálaráðið (MMR) Bjarni Wilhelm/Jóan Petur Hentze (Bjarni Wilhelm kom í nevdina fyri Jóan Petur Hentze í september 2003).
- Útvarp Føroya (ÚF) Jógvan Jespersen
- Útvarp Føroya (ÚF) Hans Andor Johannesen
- Sjónvarp Føroya (SvF) Mikkjal Helmsdal (Mikkjal Helmsdal hevur ikki lutikið í arbeiðinum síðani á heysti 2004).
- Sjónvarp Føroya (SvF) Carsten M. Arnskov
- Fjarskiftiseftirlitið (FSE) Jógvan Thomsen
- Fjarskiftiseftirlitið (FSE) Sigurð Vang, ráðgevi
- Vinnumálaráðið (VMR) Hjørdis Gaard, formaður

Arbeiðssetningurin hjá nevdini varð skipaður í trý høvuðsøkir.

• **MB-sendinetið**

Endamálið er at gera eina lýsing av, hvørjir móguleikarnir eru fyri at økja um dekningin á langfaraleiðum. Móguleikarnir kunnu verða lýstir við støði í tørvi og kostnaði við at menna MB-sendinetið, mótvegis at leiga senditið á útlenskum støðum, at brúka internetið ella fylgisveinatænastur.

• **FM-sendinetið**

Endamálið er at gera eina forkanning við støði í einum sendineti, har fullur dekningurin er í bygdum øki, í meginpartinum av vegakervinum og á nærleiðunum. Í hesum sambandi skal eisini takast støða til framtíðar sendinetið til útvarping av sendingum hjá Útvarpi Føroya. Støða má takast til viðurskifti millum Útvarp Føroya, Mentamálaráðið og Vinnumálaráðið, og viðurskiftini til veitaran av tænastuni viðvíkjandi umsitingini av sendinetinum, herundir um Útvarp Føroya sjálvt eigur at umsita økið, og at bjóða út umsitingina av sendinetinum.

• **Sjónvarpssendinetið**

Endamálið er at gera eina forkanning við støði í einum sendinetið, har dekningurin er fullur í bygdum øki. Í hesum sambandi skal eisini takast støða til framtíðar sendinetið til útvarping av sendingum hjá Sjónvarpi Føroya. Støða má takast til viðurskifti millum Sjónvarp Føroya, Mentamálaráðið og Vinnumálaráðið, og viðurskiftini til veitaran av tænastuni viðvíkjandi umsitingini av sendinetinum, herundir um Sjónvarp Føroya sjálvt eigur at umsita økið, og at bjóða umsitingina av sendinetinum út.

1.3 Gongdin í arbeiðinum hjá netnevndini

Nevndararbeiðið byrjaði á vári 2002. Ætlanin var, at arbeiðið skuldi verða liðugt á vári 2003, men av ymsum viðurskiftum kom arbeiðið at taka væl longri tíð enn ætlað.

Ein partur av arbeiðinum hjá nevdini hevur verið at útvega upplýsingar um analoga sendinetið frá Føroya Tele (FT). Fjarskiftiseftirlitið (FSE) hevur í sambandi við nevdararbeiðið gjørt dekningskort fyri verandi sendinet og gjørt meting av kostnaðinum av einum digitalum sjónvarpssendineti fyri randøkið. ÚF hevur gjørt eina kostnaðarmeting av einum landsdekkandi digitalum sjónvarpssendineti.

Nevndin hevði í februar 2004 fund við Paul Samsøe, tekniskan deildarstjóra í DR, har greitt varð frá viðurskiftum viðvíkjandi sendinetinum í Danmark.

Í februar 2003 og apríl 2004 hevur Netnevndin havt fund við leiðsluna í Føroya Tele (FT) og Televarpinum (TV), har spurningurin um møguleikarnar fyri samstarvi millum tað almenna og FT/TV um sendinet hava verið umrøddir.

Umboð fyri nevndina hava eisini verið til kunnandi fundi í oktober 2003 um DAB (Digitalt Útvarps Sendinet), har Arne Lillevang frá felagnum Taurus og Ellen Fonnesbech-Sandberg frá DAB-redaktiónini hjá DR greiddu frá teirra royndum í Danmark. Á hesum fundi luttóku eisini umboð fyri FT.

1.4 Bygnaðurin í frágreiðingini.

Frágreiðingin er skipað í seks partar.

Í fyrsta parti er ein lýsing av bakgrundini, umboðan og arbeiðssetningi, gongdini í arbeiðinum, og ein lýsing av bygnaðinum í frágreiðingini.

Í øðrum parti verður kringvarp í Føroyum lýst, og fyrilitini hjá Netnevndini í arbeiðinum við frágreiðingini. Undir brotinum um kringvarp er talið á loftmiðlum lýst og marknaðarstøðan. Fyrilitini, sum Netnevndin hevur tikið, verða síðani lýst, herundir lógarkarmar, mentanarpolitikkur og kapping.

Í triðja parti er ein søgulig lýsing av FM-sendinetinum, lýsing av sendiøki og hoyrilíkindum, ein støðulýsing og ein lýsing av rakstrarkostnaðinum av sendinetinum. Annað brotið í partinum er um MB-sendistøðina í Akrabergi, sendiøki og hoyrilíkindi, støðulýsing og rakstrarkostnaðin. Í hesum partinum er eisini ein lýsing av sendistøðini og týðningurin, sum sendistøðin hevur fyri lurtararnar á landi, verður eisini umrøddur, eins og spurningurin um eina møguliga digitalisering av støðini. Síðani er eitt brot um onnur tilboð, ið Útvarp Føroya veitir útisetum og sjófólki, og parturin endar við eini lýsing av framtíðar digitalum útvarps sendineti.

Í fjórða parti verða viðurskiftini viðvíkjandi sjónvarpsendinetinum lýst. Eitt brot er um verandi analoga sendinetið við støðulýsing og rakstrarkostnaði. Síðani er eitt brot um digitalt sjónvarpssendinet, har møguleikarnir verða umrøddir fyri at útbyggja eitt landsdekkandi digitalt sendinet, sum er ogn hjá landinum, ella at útbyggja eitt sendinet í randøkinum í samstarvi við Televarpið.

Í fimta parti er ein lýsing av digitalum sjónvarpi í Evropa og Norðurlondum.

Í sætta parti er tilmælið frá Netnevndini.

2. Kringvarp og fyrilit

Í hesum partinum verður kringvarp í Føroyum lýst og fyrilitini hjá Netnevndini í arbeiðinum við frágreiðingini. Undir brotinum um kringvarp er tal á loftmiðlum lýst og marknaðarstøðan. Fyrilitini, sum Netnevndin metir eru fyri arbeiðinum verða síðani lýst, herundir lógarkarmar, mentanarpolitikkur og kapping.

2.1 Kringvarp

Áhugin fyri kringvarpi í Føroyum hevur verið lutfalsliga stórum síðani einkarrætturin var tikin av í 1999.

Útvarp

Innan útvarp eru nú tríggjar rásir, ið dekkja stórar partar av landinum. Tær eru Útvarp Føroya, Rás 2 og Lindin. Allar senda við analogari FM-tøkni, harumframt er ein landsdekkandi MB-sendistøð.

Sjónvarp

Analoga sendinetið hjá sjónvarpinum er einasta føroyska landsdekkandi sjónvarpssendinetið. Televarpið er eitt dótturfelag hjá Føroya Tele, sum endurvarpar útlenskar sjónvarpsrásir. Felagið byrjaði sítt virksemi í november 2002 við einum digitalum sendineti, ið nú røkkur umleið 75% av landinum. Ætlanin er, sambært TV, at dekkja 83% av landinum í 2005. Fyri at kunna móttaka sendingar frá TV, má brúkarin keypa eina móttøkuboks, eina sonevnda “set-top box”, og tekna eitt hald, sum gevur honum atgongd til tær rásir, ið lurtarin hevur goldið fyri at síggja.

Harumframt eru fleiri sjónvarpskaðalnet knýtt at eigarafeløgum, sum flest øll nú hava fingið konsessiión til sítt virksemi. Konsessiiónirnar eru avmarkaðar til kaðalnet til sjónvarp og intra- og internet í avmarkaðum økjum, eitt nú í býlingum.

Digitalt sjónvarp er ikki nýtt fyribrygdi í Føroyum. Túsundtals húsarhald hava seinastu árin tikið ímóti fylgisveinasjónvarpi frá bæði útlenskum og føroyskum útbjóðarum.

Størsti útbjóðarin av fylgisveinasjónvarpi í Føroyum er Canal Digital, sum sambært ársfrágreiðingini hjá Fjarskiftiseftirlitinum fyri 2003 hevði 6.500 kundar í Føroyum. Canal Digital veitir sjónvarp yvir fylgisvein og selur móttøkuboksir og sonevnd pakkakort, har keyparin fær eitt kotukort, sum gevur atgongd til tær rásir, ið goldið er fyri. Canal Digital hevur eisini eina sonevnda “kiosk-tænastu”, har hyggjarin kann keypa sær atgongd til ein ávísan film, tá tað hóvar hyggjaranum. Hetta verður nevnt “pay per view”.

Aðrir útbjóðarar av fylgisveinasjónvarpi, sum kunnu síggjast í Føroyum, eru Sky-Digital og Viasat, sum hava umleið 500 hyggjarar.

Marknaðarstöðan við ársbyrjan 2005

Felag	Hyggjarar
Eigarafeløg	1.200
Televarpið	4.112
Canal Digital	6.500
Sky, Viasat v.m.	650*
Samlað	12.462

* mett tal

Fimm konsessióinir eru latnar til kringvarpsvirksemi sambært Fjarskiftislógini, fyra av hesum konsessiónum verða í dag nýttar.

2.2 Fyrlit

Niðanfyrri verða lýst tey fyrlit, sum Netnevndin hevur tikið í arbeiðinum við at lýsa og viðgera útvarps- og sjónvarpssendingini.

Lógarkarmar

Lógargrundarlagið er løgtingslóg nr. 22 frá 20. februar 1998 um kringvarp v.m., sum er broytt við løgtingslóg nr. 85 frá 17 mai 2000, og løgtingslóg nr. 79 um fjarskifti frá 23. mai 1997, sum seinni er broytt við løgtingslóg nr. 176 frá 21. desember 2002.

ÚF og SvF hava sambært Kringarpslógini skyldu til at útvarpa sendingar, ið fevna um tíðindi, upplýsing, mentan og undirhald. Hetta er tann sonevnda Public Service skyldan. Eisini er veitingarskyldan ásett í Kringvarpslógini, har staðfest verður, at landsstýrismaðurin í samskiftismálum hevur ábyrgdina av sendinginum, og at landskassin ber allan kostnaðin av hesum.

Í Kringvarpslógini er eisini ásett, at tey, ið taka niður frá fylgisveini ella gjøgnum annan útbúnað móttaka og útluta útvarps- ella sjónvarpssendingar, hava skyldu til eisini at útvarpa sendingarnar hjá ÚF og SvF, um sent verður á fleiri enn trimum rásum og til fleiri enn 20 húski. Hetta hevur við sær at millum onnur eigarafeløg og Televarpið hava skyldu til at útvarpa sendingarnar hjá ÚF og SvF. Umframt Public Service skylduna hava ÚF og SvF, sambært kringvarpslógini eisini skyldu til at taka lut í almennum tilbúgvingskipanum.

Fjarskiftislógin hevur m.a. sum endamál at skapa fortreytir fyri frælsari kapping og einari skilagóða nýtslu av tilfeinginum. Marknaðurin skal sjálvur gera av, hvør tøkni hóskar best bæði viðvíkjandi dygd og viðvíkjandi skjótleika. Fjarskiftispolitikkurin byggir á ein marknaðargrunndaðan politikk, har íløgur í undirstøðukervið sum meginregla fara fram á privata marknaðinum. Tað almenna skapar karmarnar og skal tryggja kapping við krøvum um m.a. roknskaparreglur, meginreglur um at samanbinda og samskipa almenn fjarskiftiskervi og almenna fjarskiftistænastur og prísáseting.

Mentanarpolitikkur

Tá ræður um ÚF og SvF verða harumframt tikin fyrst og fremst mentanarpolitisk atlit. Út frá einum demokratiskum sjónarmiði er harumframt ynski um at skapa fortreytir fyri fleiri útvarps- og sjónvarpsrásum, herundir móguleikanum hjá øðrum enn ÚF og SvF at fáa atgongd til senditíð á netinum. Aðrar føroyskar útvarpsstøðir eru Rás2 og Lindin. Televarpið hevur boðað frá, at tað er farið undir at fyrireika eina nýggja Rás 1, sum í løtuni sendir m.a. teksttíðindi og lýsingar í samstarvi við Sosialin.

SvF mælti Mentamálaráðnum í skrivi, dagfest 4. november 2004 til, at virkseimið hjá stovninum í framtíðini eigur at fevna um at endurvarpa Public Service rásir úr grannalondunum, umframt føroysku framleiðsluna. Hetta hevur við sær, at tørvur verður á fleiri rásum. SvF hevur í 20 ár havt rættindini til at endurvarpa sendingarnar hjá DR1 og seinni DR2 í Føroyum, og nýggja marknaðarstöðan hevur gjørt tað neyðugt at endurmeta endamálið við virkseminum hjá sjónvarpinum.

Hóast Mentamálaráðið ikki endaliga hevur tikið støðu til tilmælið, heldur ráðið, at tað kann verða ein góð framtíðarloysn, at SvF umframt føroysku framleiðsluna eisini fer undir at senda grannalands sjónvarp, og hevur ráðið í januar 2005 heitt á SvF um at gera neyvari kanningar av málinum. Umboð Mentamálaráðsins í Netnevndini hevur samsvarandi hesum gjørt vart við, at neyðugt er, at SvF fær ræði yvir fimm rásum í einum komandi almennum digitalum sendineti.

Kappingaratlit

Í samband við rakstur av sendinetinum skrivur FSE í årsfrágreiðing síni fyri 2002 m.a., at *”FSE metir, at uppgávan at reka sendinet er av slíkum slag, ið eigur at vera boðin alment út, so onnur áhugað kunnu fáa møguleika at gera seg galdandi. Í verandi støðu kann skipanin síggjast sum eitt slag av stuðli til Føroya Tele.”*

Verður politisk avgerð tikin um, at SvF skal fara undir at senda grannalands sjónvarp beinleiðis, er talan um, at SvF partvíst fer inn á økið hjá m.a. TV og Canal Digital. Eftir at Netnevndin í apríl 2004 kunnaði leiðsluna í TV og FT um ætlaða tilmælið at senda grannalands sjónvarp saman við føroysku rásini, hevur TV víðkað sín ”pakka” til eisini at innihalda hesar rásir. Fer SvF nú at senda grannalandsrásir saman við einari føroyskari rás, so kann hetta nú fatast, sum um farið verður inn á handilsligt øki hjá TV og kann harvið móguliga virka kappingaravlagandi.

Hinvegin verður tað ein fyrimunur hjá TV, at nærum øll húska tá kunnu móttaka útboðið hjá TV uttan at gera eyka íløgu, tí móttøkuboksin verður tann sama, sum krevst fyri at móttaka TV.

Avger politiski myndugleikin at taka mentanarlig atlit fram um atlitid til kapping, verður mælt til, at hetta verður staðfest í lóg. Hetta kann m.a. verða gjørt við, at tað í Kringvarpslógini verður staðfest, at endamálið hjá sjónvarpinum eisini er at senda grannalands sjónvarp.

3. Sendinet útvarpsins

Í hesum parti er ein søgulig lýsing av FM-sendinetinum, lýsing av sendiøki og hoyrilíkindum, støðulýsing og lýsing av rakstrarkostnaðinum av sendinetinum. Annað brotið í partinum er um MB-sendistøðina í Akrabergi, sendiøki og hoyrilíkindi, støðulýsing og rakstrarkostnaðin. Týðningurin, sum sendistøðin hevur fyri lurtararnar á landi, verður eisini umrøddur, eins og spurningurin um eina møguliga digitalisering av støðini. Síðani er eitt brot um onnur tilboð, ið Útvarp Føroya veitir útisetum og sjófólki, og parturin endar við eini lýsing av framtíðar digitalum útvarps sendineti.

Við atliti til útvarpssendinetið er í fyrsta umfari neyðugt at taka støðu til umsitingina av sendinetinum, útbýgging av FM-sendinetinum, og framtíðina hjá MB-sendistøðini.

3.1 FM-sendinetið

Útvarp Føroya varð sett á stovn í 1957, og tá varð ein 5 kW MB-sendistøð bygd uppi á Varða í Havn. Hetta var tann einasta sendistøðin, sum ÚF hevði at líta á tey fyrstu góðu 10 árin.

Síðst í 60-árunum varð farið undir at byggja eitt FM-sendinet, og tað bøtti munandi um hoyrilíkindini, men í teimum økjum, har FM móttøkan var vánalig, høvdu lurtararnir framvegis bert móguleika fyri at lurta á millumbylgju. 5 kW sendarin var somuleiðis einasti móguleiki hjá sjómönnum fyri at hoyra ÚF.

FM-sendinetið varð bygt fyri Føroya Landsstýri í 1969-70 undir leiðslu av Danska Post & Telegrafvænet. Í fyrsta byggistigi vórðu settir upp tríggir høvuðssendarar. Ein 60 kW (ERP)² sendari á Húsareyni, og tveir 30 kW (ERP) sendarar á ávikavist Brúnaskarði og Hestinum Háa. Í tíðarskeiðnum frá 1975 fram til 1979 var FM-sendinetið útbyggt við 8 smáum FM-umsetarum undir leiðslu av Telefonverk Føroya Løgtings. Seinni er útbyggt við enn 5 FM-umsetarum.

Fyrst í 90-árunum varð mælt til at endurnýggja FM-sendiútgerðina, tí sendararnir vóru í ringum standi, og torført var at útvega eykalutir. Landsstýrið játtaði fígging í árunum frá 1996-98, so at nærum øll sendiútgerðin varð endurnýggjað. Eftir eru 2 smáir FM umsetarar ávikavist í Dali og á Trøllanesi. Eisini eru FM-antennurnar á Húsareyni, Brúnaskarði og Hestinum Háa skiftar út í tíðarskeiðinum frá 1992 til 1999.

Í 2000 varð ein høvuðssendari settur upp afturat á Støðlafjalli. Hesin er 10 kW (ERP). Ætlanin er, at seta tveir størri FM-sendarar upp á Eysturhøvda og Eiðiskolli. Hesir komu til landið í 2001, men eru ikki enn settir upp.

Bygningar og mastrar eru tó eldri enn 30 ár, og er sambært FT tørvur á umvælingum³.

3.1.1 Sendiøki og hoyrilíkindi

Upprunaliga varð FM-sendinetið bygt til at senda til bygdu økini í Føroyum síðst í 60-árunum. Síðani tá eru broytingar farnar fram í búsetingini í Føroyum, og sendinetið varð ikki

² ERP er útstrálað sendimegi frá antenu

³ Sambært skriv frá FT tann 25. juni 2004

byggt til at røkka tað víðfevnda samferðslukervið, sum vit hava í dag. Av tí, at sendinetið ikki er útbyggt samsvarandi hesum, eru hoyrilíkindini nógvastaðni vánalig og óstøðug.

FM-sendinetið er byggt til, at allir móttakarar hava útiannenu. Í dag er mest vanligt, at fólk hava inniantennu. Verandi signalstyrki á FM er ofta ikki nóg góð til, at ÚF hoyrist í góðari góðsku og uttan órógv við bert at brúka inniantennu. Sendinetið er ikki byggt til at dekkja samferðslukervið. Sum netið er byggt, verður signalið strálað ”flatt” út (horisontalt). Vanliga hava bilar eina vertikala stavantennu. Hetta er ikki tann besta antennen til móttøku av einum horisontalum FM signalið. Hetta saman við at FM ikki er byggt at dekkja samferðsluøkið, er orsök til, at ÚF ikki hoyrist væl nógvastaðni í bili.

Ein lurtarakanning, sum ÚF gjørdi í 1999/2000⁴, vísir, at bert umleið fjórði hvør lurtari í dag hevur útiannenu.

Kunnugt er, at størri bygd økir í Føroyum ikki móttaka FM í stereo⁵ góðsku. T.d. kann nevast, at í Havnini hoyrist ÚF illa á FM í Marknagili, undir Varða, Krákugjógv og eftir Villingadalsvegnum. Sendinetini hjá Rás2 og Lindini røkka hesum økjum. Ein orsök til tess er, at sendiantennurnar standa á Varða og eru nóg nærri móttakarunum, enn sendistøðin á Húsareyni. Ein annar munur er, at bæði Lindin og Rás2 senda út signalið í rundstrálu. Hetta tykist rigga minst líka so væl og betur, enn gamla skipanin við horisontalum signali, sum netið hjá ÚF byggir á. Lurtarakanningin hjá ÚF vísir, at bert umleið helmingurin av lurtarunum halda seg hoyra FM nóg væl.

FT gjørdi á sumri 2003 nakrar einfaldar dekningarmátningar fyri ÚF. Hesar mátingar saman við ástøðiligum útrokningum hjá FSE⁶ av dekninginum, geva ábendingar um, hvussu veruligi dekningurin er í dag.

3.1.2 Støðulýsing

Í Kringvarpslógini frá 1998 er ásett, at ÚF hevur skyldu at luttaka í tilbúgvingskipanum landsins. ÚF hevur tey seinastu árinum endurnýggjað og útbyggt allar trygdarskipanir í útvarpshúsinum, og hevur eina innanhýsis tilbúgvingskipan.

ÚF hevur mælt til, at allar 4 høvuðssendistøðirnar fáa sjálvstøðugar framføringar, so sleppast kann undan, at alt FM-netið sløknar, um brek kemur á høvuðssendaran á Húsareyni. Farið varð undir hetta arbeiðið í 2001. Fyrsta stigið var at fáa eina digitala linju millum útvarpshúsið og Húsareyn. Gamli FM-kaðalin er nú eykalinja. Ongin annar sendari hevur fingið nýggja framføring enn, av tí at peningur ikki er játtaður til endamálið. Tískil er støðan framvegis, at sløknar høvuðssendistøðin á Húsareyni, so liggur alt FM-netið lamið.

Ein annar vansi í sambandi við trygdina er, at ikki allir høvuðssendararnir hava neyðstreymisútgerð, um streymveitingin svíkur.

Sambært FT skuldi mastraeftrilít verið gjørt í 2004⁷, men orsakað av vantandi játtan er hetta ikki gjørt.

⁴ Í lurtararkanningini, sum ÚF gjørdi í 1999/2000, luttóku 417 fólk kring alt landið.

⁵ Sambært ITU Recommendation 412-7. (International Telecommunication Union) skal feltstyrkin í býum vera minst 74dBµv/m til stereomóttøku.

⁶ Sí www.fse.fo.

⁷ Sambært Løgu og rakstrar uppskoti frá FT (3. juni 2003) fyri fíggarlógina í 2004.

FSE arbeidir við at greina tilbúgvingarviðurskipti innan fjarskiptisøkið. Fjølmiðlatilbúgving er ávegis, og í árinum verður farið undir nærri kanningar viðvíkjandi generellari tilbúgving, ið m.a. fata um tryggileikan í sambandi við útvarp.

Í høvuðsheitinum er sendaraútgerðin í FM sendinetinum í dag 6 til 8 ára gomul, og metir FT⁸, at útgerðin skuldi haft eina livitíð upp á minst 6 til 8 ár aftrat, burtursæð frá teimum tveimum nevndu FM umsetarunum, ið eru frá ávikavist 1985 og 1991. FT metir, at annar teirra eigur at verða skiftur út innan alt ov langa tíð.

3.1.3 Rakstrarkostnaður

FM-sendinetið er lutfalsliga bíligt at reka. Í 2003 kostaði raksturinn umleið 500.000 kr. Av hesum fóru slakar 200.000 kr. til el og góðar 300.000 kr. til viðlíkahald⁹. FT metir¹⁰, at meðal árligi rakstrarkostnaðurin er umleið 800.000 kr.

Analoga FM-sendinetið

Ár	Rakstur	Løgur
1	800.000	300.000
2	800.000	200.000
3	800.000	

Løgu og rakstrartølini eru sett upp sbrt. skriv frá FT, dagfest 7. juli 2004.

3.1.4 Samanumtikið um FM-sendinetið

Í høvuðsheitum er sendaraútgerðin á FM-sendinetinum 6 til 8 ára gomul, og verður mett at hava eina livitíð upp á í minsta lagi 6 til 8 ár afturat, treytað av neyðugum viðlíkahaldi. Bygningar og mastrar eru tó eldri enn 30 ár, og er tørvur á umvælingum sambært FT.

Netnevndin mælir til at útbyggja netið soleiðis, at netið dekkar øll bústaðarøki og meginpartin av samferðslukervinum. Eisini mælir Netnevndin til, at netið verður bygt soleiðis, at tað ber til at móttaka í stereo við útiantennu í minsta lagi í 99,5 % av bygda økinum. Harumframt eigur at verða miðað ímóti, at tað í mest møguligan mun skal bera til at taka ímóti í stereo við inniantennu.

Í fyrsta lagi er neyðugt at gera neyvar dekningsmátningar, so tað kann staðfestast, hvar hoyrilíkindini ikki eru nøktandi. Verandi sendinet er bygt til at strála á ávís øki í landinum og eigur at verða kannað, um tað er ein fyrimunur at broyta antennurnar til rundstrálu. Á tann hátt kunnu sendararnir røkka einar 100 kilometrar út á hav, og kunnu gera tað møguligt hjá parti av heimaflotanum at hoyra útvarpið á FM.

Hesar kanningar eiga eisini at verða gjørdar við tí fyrri eygað at fáa eitt grundarlag fyri eini støðutakan til framtíðina hjá MB-sendistøðini (sí brot 3.2).

⁸ Skriv frá FT, dagfest 25. juni 2004 til Netnevndina.

⁹ Sambært uppgerð yvir rakstrarkonto UH0031.

¹⁰ Sambært Løgu og rakstrar uppskoti frá FT (7. juli 2004) fyri fíggjarlógina í 2005.

3.2 Millumbylgjusendistøðin

Í 1975 varð stig tikið til at útvega sendiloyvi til eina nýggja 200 kW millubylgju sendistøð. Støðin varð bygd í Akrabergi, og varð tikin í nýtslu í juni í 1990.

Á eini ráðstevnu í Geneve í 1975 og fekk FT vegna Føroya Landsstýri tillutað sendiloyvi til eina MB-sendistøð, sum skuldi senda á 531 kHz.¹¹

Umboð fyri TFL, sum luttóku á ráðstevnuni í Geneve, hava greitt frá, at endamálið við hesum loyvinum var at byggja ein sendara, sum kundi røkka nærleiðirnar og gera tað møguligt hjá heimaflotanum at hoyra útvarpið. Í fyrsta umfari varð sendarin settur at kosta umleið 10 mió kr.

Landsstýrið, sum tók við í 1981, heitti á Telefonverk Føroya Løgtings um at kanna, hvar besta staðið var at byggja sendistøðina. Í 1983-84 varð peningur settur í grunn til endamálið, og í 1984 bað landsstýrið TFL um at fara undir at projektera støðina.

Í fyrsta umfari var ætlanin at byggja støðina á Skúvanesi, har landsstýrið hevði keypt bygningarnar hjá gomlu Loranstøðini. Seinni varð avgjørt at kanna, um onnur støð vóru betri eignað, og nýggjar kanningar vórðu gjørdar bæði á Skúvanesi, Porkerisnesi og í Akrabergi.

Í 1987 fekk TFL tilboð upp á eina 200 kW sendistøð, og landsstýrið góðtók, at TFL tók av hesum tilboði. Sendarin kostaði umleið 16 mió kr.

Yvir nøkur ár játtaði Løgtingið pening á fíggarlógini til byggingina.

Detailprojektið varð gjørt í 1989, samstundis sum farið varð undir at seta støðina upp í Akrabergi. Støðin varð tikin í brúk í juni 1990, og hon kostaði út við 70 mió kr.

3.2.1 Sendiøki og hoyrilíkindi

Sum nevnt omanfyri hava tey, sum útvegaðu frekvensloyvið (TFL), greitt frá, at endamálið var, at støðin skuldi senda til nærleiðirnar og føroyska heimaflotan.

Av tí, at onki fullfíggað projekt var gjørt, sum m.a. staðfesti endamálið við at byggja støðina, hvat sendiøki hon skuldi røkka, og hvørjum lurtafum hon skuldi tæna, hevur hetta gjøgnum árinum skapt vónir hjá sjómonnum um, at hoyra støðina longri, enn sendiøkið røkkur. Sambært forprojektinum til støðina skuldi sendiøkið hjá støðini vera góðar 500 km úr landi¹².

Fyri at spara í rakstrinum avgjórði ÚF í 1990, bert at senda við 100 kW megin partin av senditíðini. Eftir teimum upplýsingum, sum ÚF hevur fingið frá føroyskum sjómonnum gjøgnum árinum, hoyrist sendarin ikki stórvegis longri úr landi, tá sent verður við 200 kW, men hann hoyrist betri í útjaðaranum av útbreiðsluøkinum.

Vert er at hava í huga, at síðan MB-sendistøðin varð tikin í brúk, er føroyski fiskiflotin broyttur. Eitt nú eru rækjuskipini farin at royna á Flemich Cap, sum liggur uttanfyri sendiøkið. Serliga manningarnar á rækjuskipum, og føroyingar ið sigla í syðra partinum av Norðsjónum og Ermasundi, hava sett fram ynski um at hava móguleikan fyri at hoyra útvarpið.

¹¹ Torbjørn Poulsen, táverandi verkfrøðingur á TFL, sambart sjónvarpssending um MB støðina, tann 28. januar 1992.

¹² Sambært "Forprojektering af MB station på Færøerne", Mogens Johansen, oktober 1976.

Netnevndin hefur sent Føroya Reiðarafelag fyrispurning um hoyrilíkindini, og í skrivi frá februar 2004 hefur felagið víst á, at tað hefur stóran týdning fyri sjófólkið at kunna hoyra útvarpið, og at MB-sendistøðin hefur stóran týdning fyri trivnaðin hjá sjófólki.

Reiðarafelagið hefur upplýst, at skipabólkar, ið dagliga hoyra MB-sendistøðina eru verksmiðjuskip, rækjuskip, ídnaðarskip, nótaskip og línuskip undir Íslandi. Samlaða manningartalið á hesum skipum er umleið 550.

Felagið upplýsir, at sendarin røkkur føroyskum skipum undir Íslandi, í Irmingarhavinum, Norðhavinum, Írka havinum og Norðsjónum. Sendarin hoyrist rímiligt ella illa í Eysturgrønlandi, við Bjarnoynna, Svalbard og har eysturi í Barentshavinum. Sendarin hoyrist ikki á Flemich Cap.

Í viðmerking til sendiøkið hefur Føroya Tele víst á¹³, at MB-sendistøðin er ætlað til nærleiðirnar. Myrku tíðina av samdøggrinum røkkur støðin tó nógv longri enn í dagtímunum. Tí hoyrist støðin lutvíst eisini uttanfyri nærleiðirnar, um ikki órógv er frá øðrum sendarum, ið senda á sama frekvensi.

Upplýsingarnar frá Reiðarafelagnum benda á, at sjófólk, ið sigla uttan fyri nærleiðirnar, eisini hava gagn av sendaranum, hóast hoyrilíkindini har kunnu vera svikalig.

3.2.2 Støðulýsing

Føroya Tele, sum umsitur MB-sendistøðina, upplýsir¹⁴ at vegna tørvandi játtan hefur støðin ikki verið viðlíkahildin seinastu árin.

Ávísir eykalutir til sendaran verða ikki framleiddir longur, og mugu tí serframleiddast í hvørjum einstøkum føri. Grundleggjandi eykalutir, sum eitt nú eitt eyka sendirør, eru ikki á goymslu, og gongst illa í hond, kann roknast við, at sendarin verður sløktur, ta tíð tað tekur at útvega hesar eykalutir.

FT upplýsir somuleiðis, at antennuskipan, orkuskipan og bygningar treingja til ábøtur, og tað er átrokandi at umvæla brandávaringar- og slökkiskipanina á støðini.

MB-sendistøðin og lurtarnir á landi

Í sambandi við metingarnar av framtíðini hjá MB-sendaranum er vert at hava í huga, at sendarin eisini er álitíð hjá nógvum lurtarum á landi.

Ein lurtarakanning hjá ÚF vísir, at hoyrilíkindini á FM eru vánalig í so stórum pørtum av landinum, at sløk 20% av lurtarunum heldur velja at lurta á MB.

Verður MB-sendistøðin sløkt í ávísa tíð vegna tørvandi eykalutir, fer hetta sostatt eisini at ávirka lurtarar á landi.

¹³ Sambært telduposti frá FT til ÚF, dagfestur 29. mars 2004.

¹⁴ Sambært skrivi frá FT dagfest 3. juni 2003, í.s.v. fíggarlógarruppskot fyri 2004, telduposti frá FT, dagfestur 29. mars 2004 og skrivi frá FT dagfest 7. juli 2004 í.s.v. fíggarlógarruppskot fyri 2005.

Digitalisering av MB-sendistøðini

Í Evropa og USA er vorðið meira og meira vanligt, at millumbylgju sendistøðir verða digitaliseraðar.

Hetta ber í sær, at støðin skal umbyggjast, og lurtararnir skulu útvega sær ein digitalan móttakara.

Veitarar av tílíkari útgerð hava upplýst fyri ÚF, at útgerðin til eina digitala umbygging kostar umleið 200.000 USD. Móttakarar kostaðu í 2004 úr umleið 1.000 kr. upp í nakrar túsund krónur, alt eftir góðskuni.¹⁵

Veitarar upplýsa¹⁶ samtundis, at ein digitaliseraður MB-sendari hevur eina ljóðgóðsku, sum er upp ímóti FM-góðsku í mono, og at útbreiðsluikið sannlíkt verður størri, enn tað er í dag.

Í sambandi við nevndararbeiðið hava umstøður ikki verið fyri at kanna henda móguleika gjøllari, men mett verður, at hesin móguleiki er áhugaverdur og eigur at verða kannaður gjøllari, áðrenn avgerð verður tikin um framtíðina hjá støðini.

3.2.3 Rakstrarkostnaður

MB-sendistøðin sendir í løtuni umleið 5.800 tímar um árið. Meginpartin av tíðini verður sent við 100 kW, men tá tíðindi og ávísar aðrar sendingar eru á skránni, verður sent við 200 kW. Hetta svarar til umleið 10% av senditíðini.

Í 2003 vóru rakstrarútreiðslurnar av sendistøðini 1,9 mió kr., harav 1,3 mió kr. vórðu brúktar til streym. Varð sent við fullari megi alla senditíðina, hevði kostnaðurin til streym verið umleið 1 mió kr. hægri.

Sum víst undir stöðulýsingini av sendaranum, hevur játtanin til raksturin seinastu árin sambært FT ikki rokkið til viðlíkahald og til at hava neyðugar eykalutir á goymslu.

Skal trygd verða fyri, at sendarin ikki verður sløktur í styttri ella longri tíð, er neyðugt, at peningur verður játtaður til umvæling av støðini, og at neyðugir eykalutir eru tøkir.

MB-sendinetið (íroknað streymnýtlu)

Ár	Rakstur	Eykalutir
1	2.100.000	2.000.000
2	2.100.000	
3	2.100.000	

Rakstrartøl og innkeyp av eykalutum er sambært tilmæli frá FT, dagfest 7. juli 2004

3.2.4 Samanumtikið um MB-sendistøðina

MB-sendistøðin, hevur sum nevnt, bæði týðning fyri føroysk sjófólk og lurtarar á landi, og tí er umráðandi, í øllum førum í styttri tíðarskeið at raksturin hjá støðini er tryggur. Peningur má játtast til neyðugt viðlíkahald, so at trygd er fyri, at sendarin ikki sløknar.

¹⁵ Munnligt tilboð til ÚF, september 2004.

¹⁶ Munnligt rágeving til ÚF, september 2004.

Endalig støðutakan um framtíðina hjá støðini má eisini byggja á, hvør avgerð verður tikin um FM-sendinetið, og um hvørji tilboð avgerð verður tikin um at veita føroyskum sjómonnum.

Skal støðin niðurleggjast, tá nøktandi loysnir eru funnar á hesum viðurskiftum, eigur viðlíkahaldið at liggja á einum stigi, sum einans tryggjar, at støðin ikki sløknar í styttri tíðarskeið.

Skal støðin í framtíðini verða álitid hjá føroyskum sjómonnum á nærleiðum, er neyðugt at høvuðsumvæla støðina.

Áðrenn endalig avgerð verður tikin um framtíðina hjá MB-støðini, eiga møguleikarnir fyri at digitalisera støðina eisini at verða kannaðir.

3.3 Onnur tilboð til útisetar og sjófólk

So hvørt, sum internetið hevur vunnið fram, hevur ÚF fingið eitt støðugt størri samskifti við lurtaararnar gjøgnum hendan miðil, har møguleikar eru fyri at røkka lurtaarum í Føroyum, føroyskum sjómonnum og føroyingum uttanlands við bæði ljóði, teksti og myndum. Hóast samskiftið við lurtaararnar um internetið støðugt fer at økjast, fer tað grundleggjandi samskiftið við lurtaararnar eisini í framtíðini at fara fram um eitt sendinet á landi.

ÚF hevur í mong ár veitt føroyskum sjómonnum og útisetum aðrar møguleikar fyri at frætta tíðindi heimanífrá.

Í mong ár hevur ÚF havt tíðindasendingar í Danmarks Radio og hevur eina ferð um vikuna gjørt ein tíðindasamandrætt til sjófólk og útisetar. Við internetinum eru hesir møguleikar grundleggjandi broyttir, soleiðis at útisetar, og eisini í stóran mun sjófólk, kunnu fylgja við á ÚF-netvarpinum alt samdøgrið.

3.3.1 Sendingar í DR

Danmarks Radio hevði í mong ár tvær føroyskar tíðindasendingar um vikuna á millumbylgju. DR rindaði tíðindamonnum í Føroyum fyri at taka sær av hesum. Fyrst í 90-árunum avgjórði DR at spara hesa tænastu burtur, og avtalað varð tá gjørd millum ÚF og DR um, at ÚF skuldi hava ein tíðindasamandrætt upp á ein hálvan tíma um vikuna í DR. Føroysk feløg í Danmark brúka m.a. henda møguleika til at kunngerá fundir og onnur tiltøk.

Roknast má við, at henda sendingin fer at fella burtur, sum frá líður, tí ÚF-netvarpið fer at nøkta henda tørvin (sí 3.3.3).

3.3.2 Tíðindabrævið

ÚF hevur í mong ár gjørt eitt tíðindabræv um vikuna, sum hevur verið sent í brævi til móttakarar kring allan heim. Nú verður vikusamandrætturin vanligi sendur í telefaksi ella sum teldupostur til haldarar uttanlands. Í samstarvi við føroysku sendistovuna í London verður tíðindasamandrætturin nú eisini týddur til enskt og lagdur út á heimasíðuna hjá Løgmannsskrivstovuni og á ÚF-netvarpið.

3.3.3 ÚF-netvarpið

Við ÚF-netvarpinum hava útisetar og sjófólk, sum hava internetsamband, fingið ein góðan møguleika fyri dagliga at fylgja við í tí, sum fyriferst í Føroyum.

Á netvarpssíðuni ber til at hoyra ÚF beinleiðis kring allan knøttin. Samstundis ber til seinni at lurta eftir ávísam útvaldum sendingum, eitt nú tíðinda- og aktuella sendingum.

Somuleiðis leggur ÚF tíðindi í tekstformi út á netvarpssíðuna trýggjar ferðir um dagin. Meira enn 2.000 vitjanir eru dagliga á ÚF-netvarpinum.

Við netvarpinum má metast, at útisetar og sjófólk, sum hava internetsamband, hava fingið eina nøktandi tíðindatænastu, og sum frá líður má roknast við, at hinar tænasturnar til útisetar verða niðurlagdar.

Nýggja framleiðsluskipanin hjá ÚF er fyrireikað til, at útvarpstilfarið skynsamligt kann brúkast í ymsum nýggjum samskiptisskipanum, og tí er ÚF fyrireikað til at kunna bjóða nýggjar tænastur, eitt nú skipanir um farteleson.

3.3.4 Sjófólk

Sum víst á undir partinum um MB-sendistøðina, varð sendiøkið á MB víðkað munandi við nýggja 200 kW sendaranum, men sendistøðin er ætlað til nærleiðirnar, og tí er spurningurin um at røkka føroyskum sjómonnum, sum sigla á fjarleiðum ikki loystur.

Við ÚF netvarpinum er tørvurin nøktaður hjá sjómonnum, sum hava internetsamband, men Netnevndin hevur ikki fulla greiðu á, hvussu stórir partur av føroysku sjómonnunum hava atgongd til internetsamband.

Fjarskiptisfyrirøkur bjóða út internet gjøgnum fylgisveinaskipanir, og einstøk føroysk skip hava útvegað sær hesar loysnir.

Manningarnar á rækjutrolarunum á Flemich Cap og føroyingar, sum sigla í syðra parti av Norðsjónum og Ermasundi hava havt ynski um at kunna hoyra útvarpið.

Rækjutrolararnir á Flemich Cap hava víst á tann møguleika, at ÚF fer undir at senda á stuttbylgju, á sama hátt sum íslenska útvarpið.

Íslensku stuttbylgjusendingarnar røkka stóran part av Evropa og Norðuramerika, og tí má roknast við, at eisini onnur sjófólk, sum sigla uttan fyri sendiøkið hjá MB-sendistøðini, fara at krevja at fáa føroyskar stuttbylgjutænastur. Skal sendast á stuttbylgju til eitt stórt øki, verður hetta sera kostnaðarmikið.

Norska og danska útvarpið hava niðurlagt sínar stuttbylgjutænastur, tí tær vóru ov dýrar at reka, og tí mett verður, at hesin tørvurin verður nøktaður við teimum nýggju samskiptistænastunum, fyrst og fremst internetinum.

Netnevndin metir ikki, at tað er rætt at fara undir at senda føroyskt útvarp á stuttbylgju, samstundis sum almennu útvarpsstøðirnar í okkara grannalondum niðurleggja hesar tænastur.

3.3.5 Samanumtikið um onnur tilboð til útiseta og sjófólk

Samantikið verður met, at tilboðið til útiseta er nøktandi, og at hetta tilboð stöðugt verður útbyggt gjøgnum ÚF-netvarpið og aðrar tænastr.

Viðvíkjandi tilboðum til føroysk sjófólk verður víst til, at hesin spurningur hevur samband við, hvør avgerð verður tikin um framtíðar viðlíkahald og útbygging av FM-sendinetinum og MB-sendistöðini.

3.4 Framtíðar digitalt sendinet

Í grannalondum okkara er vorðið alt trengri og trengri á FM bandinum tey seinastu 10-15 árin. Soleiðis er eisini hjá okkum. Hetta kemur í stóran mun av, at almenni einkarrætturin at senda útvarp er settur úr gildi, og nógvar privatar útvarpstøðir eru settar á stovn.

Í sama tíðarskeiði er stór menning farin fram innan digitala tøkni. Fyrst kom fløguspælarin, síðan digitali bandupptakarinn og fløguupptakarinn. Teldan er samstundis ment, so til ber at arbeiða við ljóði og myndum, og í dag fer nærum alt útvarpsarbeiði fram á teldum, og tilfarið verður goymt digitalt á stórum ambætaram.

Digitala menningin skapti ein tørv á eisini at menna eitt digitalt sendinet, so brúkararnir kundu móttaka útvarp í digitalari góðsku. Royndir hava verið gjørdar bæði í USA, Japan og Evropa.

Endamálið er at menna tøkni, sum kann senda útvarpssignalið digitalt, so lurtararnir kunnu móttaka útvarp í eini góðsku, ið kann sammetast við tað, ið vit kenna frá fløguni. Eisini gevur tøkni móguleikar fyri at bjóða aðrar tænastr við teksti og myndum saman við útvarpssignalinum.

Menningin hevur ført til digitalt sjónvarpssendinet (Digital Audio Broadcast, styt DAB), sum sammett við FM bert fyllir ein brotpart á frekvensbandinum. Við DAB ber til við einum frekvensi at dekkja eitt land við fleiri útvarpsrásum.

3.4.1 Gongdin í okkara grannalondum

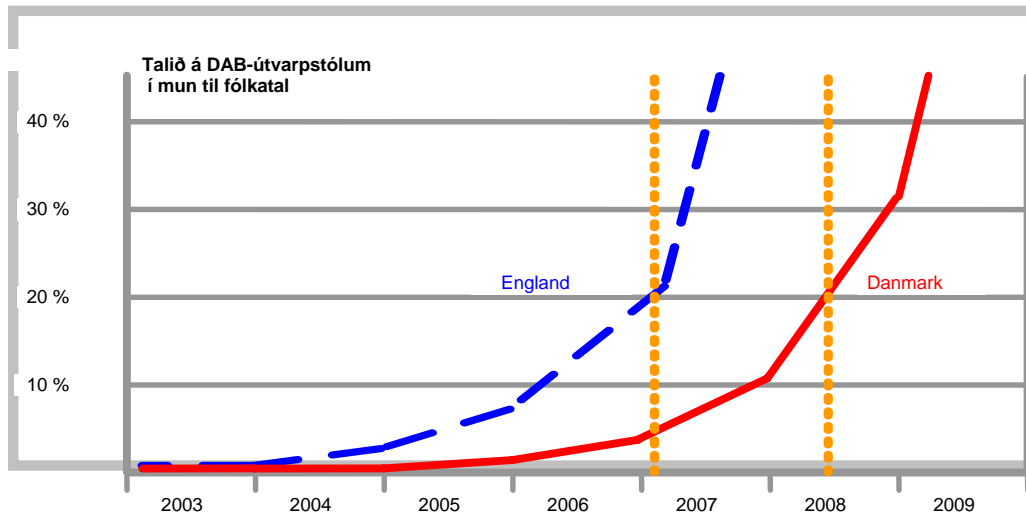
Í okkara grannalondum eru fleiri DAB-verkætlanir settar í verk síðan miðskeiðis í 90-árunum. Bretland og Týskland hava verið undangongulond, og Norðurlond eru eisini frammarlaga á økinum.

Í øllum Norðurlondum verður DAB stöðugt útbyggt. Í Noregi kunnu umleið 30% av brúkarunum í dag móttaka DAB, í Svøríki 35%, og í Danmark er DAB so at siga landsdekkandi.

Í Danmark hevur DR staðið fyri at menna DAB-netið eftir áheitan frá danska mentamálaráðharranum, sum ynskti, at DR skuldi ganga undan á hesum øki.

Á DAB-1 netinum verða 8 digitalar rásir sendar. Talan er um tilfar, ið verður framleitt aðrastaðni í DR, og sum verður boðið DAB-móttakarunum í eini aðrari samanseting, har hvør rás hevur sítt serstaka innihald. Á summri í 2004 tók DR DAB-2 netið í brúk og sendir nú 14 digitalar rásir. DAB-2 netið er í høgveðshheitum ætlað teimum regionalu stöðunum, og ætlanin er at bjóða privatum útvarpstøðum ein fjórðing av rásunum.

Gongdin í útbreiðsluni av DAB-útvarpstólum í mun til fólkkatal í Onglandi og í Danmark

Kelda: DR teknologisk stab, Paul Samsøe 2003.

Trekleikin í DAB menningini er serliga, at brúkararnir skulu útvega sær ein digitalan móttakara. Í prísi eru hesir móttakarar nú komnir niður í ein kostnað, ið liggur á umleið 1000 kr., og serliga í Bretlandi er rættulig ferð komin á søluna av DAB móttakarum.

Seinastu tíðina hevur DR gjørt átøk fyri at fáa fólk at keypa DAB móttakarar. Tað vísir seg, at tað tekur sína tíð at fáa gongd á søluna av móttakarum, og hetta kann samanberast við tíðina, tá FM kom í staðin fyri MB. Tað tók nógv ár, áðrenn øll høvdu skift gamla MB-móttakaran út við ein FM-móttakara.

3.4.2 DAB tilgongdin í Føroyum.

Sammett við analogu tøkna eru nógvir fyrimunir við einum digitalum sendineti. Brúkararnir kunnu móttaka útvarpssignalið í digitalari góðsku, einki óljóð er á móttøkuni í eitt nú bilum, sami frekvensur kann brúkast um alt landið, og útvarpstænastan kann útbyggjast við teksti, myndum og dáta.

Hóast Netnevndin metir, at ábøtur á verandi sendinet eiga at verða raðfestar ovast, so er umráðandi, at fylgt verður væl við gongdini í menningini av DAB, og at seta forkanningar í verk á hesum øki.

Grundhugsanin í digitaliseringini hjá ÚF hevur verið, at øll data, ljóð, myndir og tekstur, á ein skynsaman hátt skulu kunna brúkast í framtíðar tøkniligum móguleikum, so brúkararnir kunnu fáa eina góða tænastu, og her gevur DAB-tøknin grundleggjandi nýggjar móguleikar.

3.5 Samandráttur

Samanumtikið kann sigast, at verandi støða við rakstri og umsiting av sendineti útvarpsins ikki er nøktandi. Í Kringvarpslógini er ásett, at Vinnumálaráðið hevur ábyrgdina av sendinetinum. Høvuðstrupulleikin við hesi skipan er helst, at ábyrgdin av sendinetinum liggur hjá Vinnumálaráðnum, og ábyrgdin av ÚF liggur hjá Mentamálaráðnum. Við at samla

báðar uppgávurnar í Mentamálaráðnum, kemur ábyrgdin av sendinetinum og ÚF og SvF at verða í sama ráði, og harvið kann væntast, at útbygging og viðlíkahald av sendinetinum verður hægri raðfest.

Hesi seinastu 20 árin eru bert smávegis útbyggingar gjørdar fyri at dekkja einstakar smáar bygdir við FM signali. Framvegis eru fleiri bústaðarøki og serliga partar av samferðslukervinum, sum ikki hava nøktandi FM dekning.

Tí verður mælt til, at farið verður undir eina verkætlan, sum hevur til endamáls at dagføra og útbyggja FM-netið, so tað lýkur nútíðar krøv.

Netnevndini mælir til, at útbyggja netið, so tað dekkar øll bústaðarøki og meginpartin av vegakervinum. Eisini mælir Netnevndin til, at netið verður bygt soleiðis, at útvarpið kann hoyrast í stereo við útiantennu í minsta lagi í 99,5 % av bygda økinum, og at miðað verður ímóti, at tað í mest møguligan mun skal bera til at móttaka í stereo við inniantennu.

FT hevur boðað frá, at felagið ikki longur kann veita trygd fyri rakstrinum av MB-støðini í Akrabergi. Støðin er 15 ára gomul, og hava hvørki bygningar ella sendiútgerðin fingið neyðuga viðlíkahaldið. Tá støðin varð sett upp, varð ein rímilig íløga gjørd í eykalutagoymslu, men í dag eru sambært FT eingir eykalutir eftir á goymslu.

Netnevndin mælir til at gjørd verður ein óheft meting av MB-støðini. Eisini metir nevndin, at tilboðið til útisetar er nøktandi, og at hetta tilboð støðugt verður útbygt gjøgnum ÚF-netvarpið og aðrar tænar.

Viðvíkjandi tilboðum til føroysk sjófólk á nærleiðum, verður víst til, at hesin spurningur hevur samband við, hvør avgerð verður tikin um framtíðar viðlíkahald og útbygging av FM-sendinetinum og MB-sendistøðini.

4. Sjónvarpssendinetið

Parturin um sjónvarpssendinetið fevur um eitt brot um verandi analoga sjónvarpssendinetið, við støðulýsing og rakstrarkostnaði. Síðan er eitt brot um digitalt sjónvarpssendinet, um at útbyggja eitt digitalt sendinet í randøkinum í samstarvi við Televarpið, og um eitt digitalt landsdekkandi sendinet, sum er ogn hjá landinum.

Við atliti til sjónvarpssendinetið er í fyrsta umfari neyðugt at taka støðu til umsitingina av sendinetinum og síðani til umlegging frá analogum til digitalt sendinet.

4.1 Sendinet sjónvarpsins

SvF sendir í dag um eitt analogt sendinet, sum varð bygt fyrst í 80-árunum. Netið er bygt upp kring ein høvuðssendara á Húsareyni í Havn, ið sendir til eitt net av størri og smærri umsetarum kring landið.

Tríggjar meginorsøkir eru til at endurskoða sjónvarpssendinetið í Føroyum. Verandi analogu sendarar eru í stóran mun gamlir. Dekningurin og signalstyrkin í pørtum av landinum eru ikki nóg góð. Gongdin innan sjónvarpstøkni og sjónvarpsútbreiðslu reisir spurningin um, hvørt vit eiga at leggja um frá analogari útbreiðslu av signalinum til eina digitala útbreiðslu. Her eru tvey høvuðsatlit: Hvussu ráðandi digitala tøkni í sjálvum sær fer at gerast á marknaðinum, bæði hvat viðvíkur framleiðslu-, sendi- og móttøkuútgærð, og hvussu digitalt sjónvarp verður ment í mun til hyggjaran/brúkaran.

Spurningurin er tí m.a., um tað lønar seg at menna analoga sendinetið, ella um tað best lønar seg sum skjótast at tryggja, at digitalt sendinet røkkur um alt landið. Verða íløgur gjørdar í analogar sendarar, mælir Netnevndin til at umhugsa at gera íløgur í sendarar, sum eru umskiftiligir (kunna konverterast) til digitala sjónvarpsútbreiðslu.

Telefonverk Føroya Løgtings bygdi núverandi sendinet í 1981-82 til tað almenna sjónvarpið, sum tá var í umbúna at seta á stovn. Høvuðssendarin á Húsareyni varð settur upp í desember 1981, meðan umsetarin á Hestinum Háa varð settur upp í mars 1983.

Netið var bygt sum framhald av teirri útbygging, sum varð gjørd av FM-sendinetinum í 70-árunum. Tá FM-sendinetið varð bygt, vórðu mastrar og bygningar dimensioneraði soleiðis, at pláss eisini var fyri at seta sjónvarpsendiútgærð upp á somu høvuðspositiónum.

Tað var tó ikki fyrr enn í 1983, at verulig ferð kom á útbyggingina av sendinetinum og helt arbeiðið fram til 1988, tá steðgur kom í játtanina til útbyggingina. Tá vóru 39 umsetarar settir upp, men dekningurin var framvegis ikki nøktandi fyri hyggjaran í ávísnum økjum.

Í 1991 samtykti Løgtingið at játta pening til ein umsetara til Trøllanes, men síðan varð aftur steðgur í útbyggingini fram til 1996. Síðan tá er sjónvarpssendinetið støðugt útbyggt, men framvegis kann ikki sigast, at fullur dekningur er í øllum búsettum økjum.

Árini fram til 1993 vórðu íløgurnar í sendinetið, eins og allar aðrar tøkniligar íløgur hjá sjónvarpinum, fíggaðar við peningi úr sjónvarpsgrunninum, sum fekk sína fígging frá einum punktavgjaldi, ið varð lagt á øll innflutt sjónvarpstól. Í 1993 varð sjónvarpsgrunnurin tikin av, men landskassin krevur framvegis punktavgjald fyri innflutt sjónvarpstól.

SvF fíggaði fram til 1995 raksturinn av netinum. SvF var hesa tíðina beinleiðis kundi hjá Telefonverkinum í sambandi við raksturinn av netinum, og regluligt samskipti varð millum teknisku leiðslu stovnsins og radiodeildina hjá TFL um dagliga raksturinn, raðfesting av umvælingum, útskiptingum, íløgum v.m.

Í 1996 yvirtók Føroya Landsstýri raksturinn av netinum, og ábyrgdin av sendinetinum varð smb. kringvarpslógini frá 1998 lögð til Vinnumálaráðið. Síðan tá hevur lítið og einki samskipti verið við SvF um raksturinn. Hóast stovnurin framvegis í verki er høvuðskundi til tænastruna, ið verður veitt, er stovnurin ikki hoyrdur og í stóran mun heldur ikki kunnaður um tiltøk, raðfestingar og avgerðir annars, sum fara fram í sambandi við umsitingina av sendinetinum.

4.1.1 Støðulýsing

SvF fær javnan klagur frá hyggjarunum um um at sjónvarpssignalið er vánaligt, har tey bígva.

Tað eru ávís øki í landinum, har signalið ikki er nøktandi. Býlingar eru í ávísimum bygdum, ið als ikki síggja sjónvarpið ella síggja sera illa. Í pørtum av landinum, serliga teimum plássum, sum liggja langt frá høvuðssendarunum, er signalið so mikið veikt, at tekstvarpið ikki virkar.

Í januar 2003 fekk SvF handað mótmælisskriv frá 123 borgarum í Hvannasunds Kommunu, sum nokta at gjalda sjónvarpsgjald vegna vánaliga sjónvarpssignalið í kommununi. Innkrevjingardeild sjónvarpsins metir, at umleið 250 húski eru í hesum økinum, sum ikki síggja SvF á nøktandi hátt, og talið fyri alt landið er 450-500 húski. SvF krevur ikki hesi húski eftir sjónvarpsgjaldi, so leingi signalið er so vánaligt, at tey ikki síggja sendingar. Fyri stovnin merkir hetta ein árligan inntøkumiss upp á 400.000 kr. í norðasta partinum av landinum, og ein inntøkumiss upp á umleið 800.000 fyri alt landið.

Sjálvt í teimum pørtum av landinum, har styrkin av signalinum átti at verið í lagi, fær SvF javnan klagur um vánaligt signal, eitt nú í ávísimum pørtum av sjálvum høvuðsstaðnum.

Hartil kemur eisini, at netið ikki er útbyggt til at senda ljóð í stereo, og verða allar sendingar sjónvarpsins, herundir filmar, konsertir og aðrar tónleikasendingar, framvegis sendar í mono.

FT hevur í oktober 2003 víst á bygdur í Føroyum, har partar av bygdunum hava vánaligt ella ónýtiligt signal frá verandi SvF umsetarum. FT hevur gjørt tilmælið um, hvussu dekningurin kann betrast, og mett verður, at tað kostar uml. 2 mió kr. at menna netið í Hvalba, Lopra, Lamba, Norðdepli og á Kambsdali.

Eisini hevur FT í skrivi til Netnevndina, dagfest 25. juni 2004 víst á, at sjónvarpssendinetið er farið at eldast, og at tað er torført at fáa eykalutir til sendaraútgerðina. 40 av sendarunum, ið svara til 71% av allari sendaraútgerðini, eru millum 14 og 24 ára gamlir, 12 sendarar eru millum 5 og 12 ára gamlir, meðan bert 4 sendarar eru yngri enn 4 ár.

Høvuðssendarin á Húsareyni er 24 ára gamalur. Netið er byggt sum stjørnunet, og tað merkir, at sløknar høvuðssendarin, so liggur alt netið lamið. FT metir leysliga, at samlaði kostnaðurin av at endurnýggja høvuðssendaran og umsetararnar er millum 8 og 9 mió. kr.

FSE hevur gjørt ástøðiligar útrokningar av dekninginum, sum síggjast á dekningskortum á heimasíðuni www.fse.fo. FT hevur eisini gjørt dekningarmátningar, sum saman við ástøðiliga

dekningskortinum, dekningsmátingunum, umframt klagum og royndum annars, geva eina ábending um dekningin.

4.1.2 Rakstrarkostnaður av SvF-sendinetinum

FT metir, at raksturinn av sjónvarpssendinetinum er í miðal umleið 1,3 – 1,4 mió. kr. árliga við verandi kostnaðarstöði og senditímatali, tó kann upphæddin vaksa, um okkurt størri óvæntað brek kemur á sendaraútgerðina. Rakstrarkostnaður í 2003 var 1.2 mió. kr. FT vísir eisini á, at roknast kann við, at rakstrarútreiðslurnar av at røkja tær størru mastrarnar, ið eru á Húsareyni, Brúnaskarði og Hestinum Háa, fara at økjast komandi árin, tí antennurnar eru so gamlar.

4.2 Digitalt sjónvarpssendinet

Ein høvuðsmunur millum eitt analogt og eitt digitalt sjónvarpssendinet¹⁷ er, at á sama frekvens plássi, sum ein analog rás sendir á, er pláss fyri upp til 4 - 5 digitalum rásum, tó treytað av góðskuni, sum kravd verður.

Eitt tílíkt net byggir á eina høvuðsstøð, har tær ymsu rásinar vera komprimeraðar, soleiðis at tær taka minni pláss, ella minni bandbreidd. Síðan vera tær 5 rásirnar samlaðar í eini MUX (stytting fyri Multi Plex (at leggja fleiri kanalir saman)). Signalið frá MUX'inum verður sent út við einum sendara.

Móttakarinn skal hava eina móttøkuboks, til at taka ímóti digitala signalinum, og at umforma tað aftur til tær 5 upprunaligu rásinar. Henda boksinn verður síðan bundin til eitt vanligt sjónvarp.

Digital sjónvarpsútbreiðsla merkir, at sjónvarpssignalið verður umsett til digitala kodu. Hetta hevur nógvar fyrimunir við sær, tí møguligt er at flyta signalið á nógvar ymiskar hættir, og at nýta tað á nógvum ymiskum tøkniligum platformum.

Við digitalari tøkni fer sjónvarpsútbreiðsla í dag fram bæði sum luftborið signal gjøgnum jørðnet, um fylgisveinar og sum kaðalborið signal gjøgnum sjónvarpskaðalnet ella breiðbandsnet.

Sum tøkni virkar í dag, er neyðugt at hava eina sonevnda móttøkuboks, ið tekur ímóti digitala signalinum og umsetir tað til eitt analogt signal, sum brúkarinn so kann síggja í vanligum sjónvarpi sínum.

Sjónvørp, sum eru digital burturav, finnast á marknaðinum í dag, men rættilig gongd kemur væntandi ikki á söluna, fyrr enn ein felags tøkniligur standardur fyri digital sjónvarpssignal er ásettur. Arbeitt verður við málinum um at fáa ein tílíkan felags standard í tí sonevndu MHP-samgonguni, har m.a. tøkni framleiðarar sum Phillips og SONY luttaka saman við einum stórum tali av almennum og privatum sjónvarpsútbjóðarum í Evropa.

Fyri brúkarann hevur digitala sjónvarptøkni við sær, at brúkarinn skal gera íløgu í eina móttøkuboks, ið umsetir digitala signalið. Hinvegin gerst henda tøkni alt bíligari og marknaðurin lagar seg alt meiri til ta digitalu øldina. Ein tílík móttøkuboks kostaði í 2004 umleið 100 evrur (750 kr.).

¹⁷ DVB er stytting fyri Digital Video Broadcasting.

So hvört, sum digitala sjónvarpsútbreiðslan er ráðandi á marknaðinum, kemur spurningurinn um eyka íløguna í móttökuboksina at loysa seg sjálfvan.

Digitalar sjónvarpssendingar krevja minni bandbreidd enn analogar, og tí verður munandi meira frekvenspláss til sjónvarpssendingar, tá lagt verður um til digitalt sjónvarp. Tøknin gevur móguleikar fyri samvirkni (interaktiviteti), har hyggjarin heima kann virka við í tí, sum fer fram á skýggjanum. Hetta gevur nakrar nýggjar móguleikar fyri at menna innihaldið í sjónvarpssendingunum, bæði undirhald og kunning. Hetta krevur tó, at brúkarin hevur ein svarveg, sum kann vera eitt nu breiðband, uppringt internet ella líknandi.

Fleiri og fleiri tænastrur verða mentar til sjónvarpsmiðilin, ið hava digitala útbreiðslu sum fyrirtreyt. Hesar tænastrur miða ímóti størri samvirkni (interaktiviteti), og laga seg meira eftir tørvinum hjá tí einstaka hyggjaranum sum brúkara.

Í hesi menning síggja vit lutvíst heilt nýggjar sendingar, sum eitt nú chat-tv, ymisk veddingarspøl, og onnur interaktiv spøl, har hendingarnar á sjónvarpsskýggjanum verða stýrdar av luttøkini hjá hyggjarunum.

Kend sjónvarpskonsept verða útbygd við interaktivum innsløgum. Hyggjararnir kunnu svara í spurnarkappingum, lata sína meining til kennar í kjaksendingum, gera viðmerkingar í ítróttarsendingum v.m.

Viðvíkjandi individualisering av hyggjaranum eru royndir gjørdar við at lata hyggjaran sjálfvan avgera kameraklippingina í eini sending og við, at hyggjarin um fjarstýrarin kann velja at taka ímóti meira kunning um ávís evni, ella velja at síggja eina samrøðu í eini tíðindasending í síni heild.

Eisini kunnu sjónvarpsútbjóðarar gera eina stóra nøgd av sendingum atkomuligar hjá hyggjarunum um digitala stýring, so hyggjararnir kunnu velja at síggja sendingar, tá tey hava hug til tað. Hetta verður nevnt “pay per view”.

Hugsandi er, at tað fyrr ella seinni eisini verður eitt krav til SvF, at sendingar við samvirkandi innsløgum og tænastrum, eitt nú atgongd til søvn, forskotna atgongd til sendingar v.m., sum hava digitala útbreiðslu sum fyrirtreyt, verða bodnar út.

Sjónvarpssendingar hava vanliga bert kunnað verið tiknar niður við, at móttakarinn hevur eitt sjónvarp. Í dag er móguligt at síggja sjónvarp á telduskýggja umvegis internetið. Arbeitt verður við at menna loysnir til at kunna síggja sjónvarp á fartelefonom. Talið av móguligum platformum til móttøku av sjónvarpssendingum økist sostatt, og talan er um samanrenning av ymsum móttakarum.

Hyggjarin fær við digitalu tøknini nógv størri móguleika sjálfvur at avgera, hvat hann vil síggja, og nær hann vil síggja tað. Hetta kann vera bæði við at gjalda fyri tað, sum hyggjarin sær (pay per view), men eisini við at leggja sjónvarpssendingar niður á ein disk, og har hyggjarin sjálfvur so ger av, nær hann hyggur eftir teimum.

4.3 Útbygging av digitalum neti í randøkinum í samstarvi við Televarpið

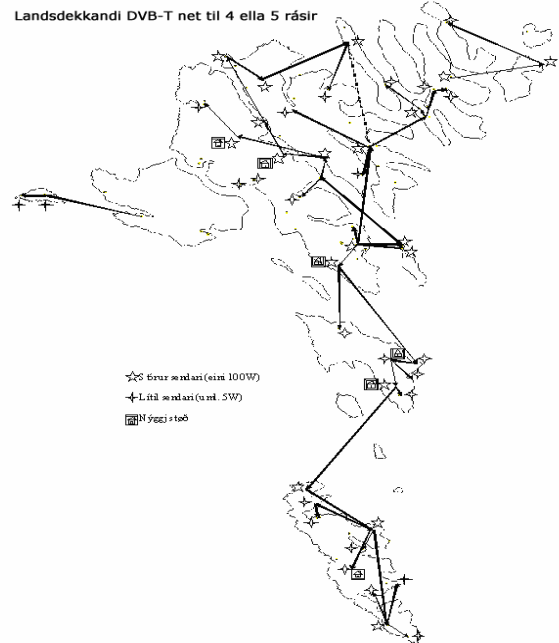
FSE hevur gjørt eina meting av, hvussu verandi net hjá Televarpinum kann útbyggjast til at dekkja alt landið. FSE metir, at kostnaðurin av at útbyggja netið hjá Televarpinum til at

dekka allt landið er umleið 13 mió kr. Henda metingin skal takast við fyrirvarni fyrri, at prísirnir kunnu broytast, tá biðið verður um eitt ítökiligt tilboð um keyp, uppsetan og royndarkoyring av útgerðini, og tá allir staklutir verða umhugsaðir í sambandi við tær ymsu støðirnar.

Verandi net hjá Televarpinum (okt. '04)

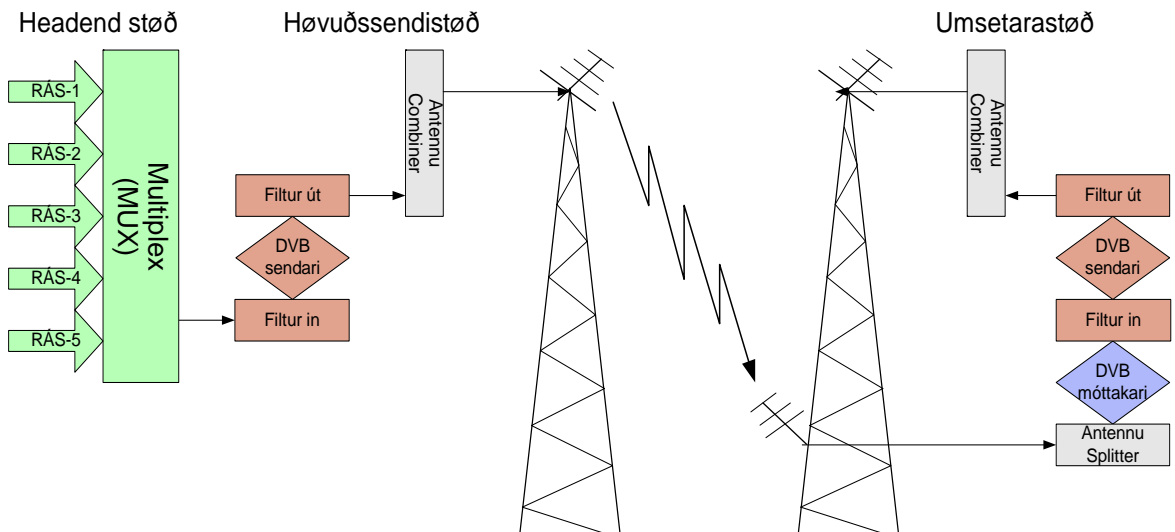
Landsdekkandi DVB-T net til 4 ella 5 rásir

4.4 Eitt landsdekkandi digitalt sendinet

ÚF hevur gjørt eina meting av, hvussu eitt landsdekkandi digitalt sendinet til 4 ella 5 rásir kann verða útbyggt og eina kostnaðarmeting. Henda meting byggir á upplýsingar úr Íslandi, frá FT og FSE, og fevnir um eitt nýtt landsdekkandi net við einari MUX.

Høvuðsstøðin (Headend støðin) er staðið, har allar 5 rásinar vera komprimeraðar til ávíst format og samlaðar í eitt signal (Multiplexaðar). Út úr MUX'inum kemur ein Transport Stream. Hesin verður sendur út til restina av netinum, ígjøgnum ljósleiðara ella við luftbornum sambandi (radiolink). Høvuðsstøðin hevur eisini amboð til ymsar stýringar og yvirvaking av øllum netinum.

Prinsipp skitsa av sendiketuni.

Afturat høvuðssendistøðini skulu fleiri sendistøðir setast upp. Í hesum uppskoti verður roknað við tilsamans 56 støðum (umsetarar og høvuðsstøðir). Í høvuðsheitum er talan um, at brúka verandi sendistøðir (positiónir), sum sjónvarps- og FM netið í dag brúka, til eitt nýtt net.

Tað er roknað við 3 nýggjum støðum á Sandoy og í Suðuroy. Mett er eisini, at tørnur er á, at seta 10 smáttur upp, ístaðin fyri tey smáu skápini, sum í dag vera brúkt til sjónvarpsnetið.

Talið á støðum er út frá teimum royndum, sum Televarpið í dag (oktober 2004) hevur við 8 sendistøðum og metingina hjá FSE, um hvussu nógvar støðir brúk er fyri afturat til randnetið. Í kostnaðarmetingini er rokna við 13 eyka støðum, fyri at koma uppá tær 56 verandi støðir, sum analoga netið hevur í dag.

Her er ein óvissa, sum m.a. stavar frá, um sent verður á VHF bandinum ella á UHF bandinum og teirri útstrálaðu megini frá sendiantennuni. Fyri at fáa betur grundarlag at taka støðu út frá, er neyðugt við neyvri mátingum og útrokning av dekninginum.

Kostnaðarmeting av nýggjum DVB-T sendinet til 5 rásir:			
	Prísur/stk	Nøgd	Tilsamans
Headend støð við 5 encodarum og 1 Mux (Trygd 1-0)			1.400.000
Sendari 5 til 300 w	285.000	16	4.560.000
Sendari 50 til 100 w	100.000	3	300.000
Sendari 1 til 5 w	40.000	37	1.480.000
Móttøku og sendifiltur	65.000	56	3.640.000
Antennu combiner	50.000	56	2.800.000
Antennu cluster (2 coliniar antennur pr. positión við 6 dB gain)	32.000	112	3.584.000
Uppseting (meting FSE)	50.000	56	2.800.000
Nýggjar positiónir (meting FSE)	700.000	3	2.100.000
Nýggjar smáttur til verandi støðir (okkara meting)	80.000	10	800.000
Samlaður kostnaður fyri eitt landsdekkandi DVB-T net við einari MUX til 5 rásir			23.464.000

FSE metir, at arbeiðið í samband við uppseting av sendarum á verandi sendistøðum kostar umleið 50.000 kr. fyri hvørja. Hetta er, sum nevnt ein meting og skal takast við fyrivarni.

Fyrivarni skal takast fyri kostnaðinum av útgerð. Prísir o.a. byggir á munnligar fyrispurningar til veitarar, og er talan ikki um beinleiðis tilbøðsprísir. Kostnaðurin fyri projektering og eftirlit er heldur ikki íroknaður. Í kostnaðarmetingini omanfyri er ikki tikin hædd fyri serligari trygd, við t.d. dupultari útgerð á høvuðsknútapunktinum. Roknað er við, at framføringin er á sama hátt, sum TV brúkar í dag, við luftbornum sambandi frá einari støð til aðra.

Um størri trygd verður kravd, kann signalið førast yvir verandi ljósleiðarakervið hjá FT.

4.5 Samandráttur

Tríggjar meginorsøkir eru til at endurskoða sjónvarpssendinetið í Føroyum. Verandi analogu sendarar eru í stóran mun gamlir. Dekningurin og signalstyrkin í pørtum av landinum eru ikki nóg góð. Gongdin innan sjónvarpstøkni og sjónvarpsútbreiðslu reisir spurningin um, hvørt vit eiga at leggja um frá analogari útbreiðslu av signalinum til eina digitala útbreiðslu. Her eru tvey høvuðsatlit: Hvussu ráðandi digitala tøkni í sjálvum sær fer at gerast á marknaðinum, bæði hvat viðvíkur framleiðslu-, sendi- og móttøkuútgærð. Hvussu digitalt sjónvarp verður ment í mun til hyggjaran/brúkaran.

Spurningurin hjá Netnevndina er tí m.a., um tað lönar seg at menna analogu sendinetið, ella um tað best lönar seg sum skjótast at tryggja, at digitalt sendinet røkkur um alt landið. Verða fløgur gjørdar í analogar sendarar, mælir Netnevndin til at umhugsa at gera fløgur í sendarar, sum eru umskiftiligir (kunna konverterast) til digitala sjónvarpsútbreiðslu.

SvF fær javnan klagur frá hyggjarunum um tøkniligu góðskuna á sendingunum. Tað eru ávís øki í landinum, har signalið ikki er nøktandi. Býlingar eru í ávísnum bygdum, ið als ikki síggja sjónvarpið ella síggja sera illa. Í pørtum av landinum, serliga teimum plássum, sum liggja langt frá høvuðssendarunum, er signalið so mikið veikt, at tekstvarpið ikki virkar.

Høvuðssendarin á Húsareyni er 24 ára gamal. Netið er bygt sum stjørnunet, og tað merkir, at sløknar høvuðssendarin, so liggur alt netið lamið. FT metir leysliga, at samlaði kostnaðurin av at endurnýggja høvuðssendaran og umsetararnar er millum 8 og 9 mió kr.

FSE hevur gjørt ástøðiligar útrokningar av dekninginum, og FT hevur eisini gjørt dekningarmátningar, sum saman við ástøðiliga dekningskortinum, dekningsmátungunum, umframt klagum og royndum annars, geva eina ábending um dekningin.

Fyri brúkaran hevur digitala sjónvarptøkni við sær, at brúkarin skal gera fløgu í eina móttøkuboks, ið umsetir digitala signalið. Ein tílík móttøkuboks kostaði í 2004 umleið 100 evrur (750 kr.).

FSE hevur gjørt eina meting av, hvussu verandi net hjá TV kann útbyggjast til at dekkja alt landið. FSE metir, at kostnaðurin av at útbyggja netið hjá TV til at dekkja alt landið er umleið 13 mió kr. Í kostnaðarmetingini er bert talan um sendarar og uppseting, meðan filter og antenuútgærð er ikki íroknað.

Verður eitt nýtt landsdekkandi digitalt sendinet bygt, sum hevur nærum 100% dekning, verður kostnaðurin leysliga mett til 20-25 mió kr. Hetta net hevur eina pláss fyri 4 til 5 sjónvarpsrásur (1 MUX), og er fyrireikað til at kunna hýsa einum komandi digitalum útvarpsneti. Somu støðir, hús og mastrar kunnu brúkast til digitala netið. Tó er neyðugt at byggja nakrar nýggjar støðir í Sandoyinni og í Suðuroynni. Møguliga verður neyðugt at seta nakrar smáttur upp í staðin fyri tey skáp, sum eru til analogu netið í dag.

	Tal á SvF rásum	Íløga íalt	Árligur rakstur
SvF nýtt sendinet	5 rásir	20-25 mió. Kr	1,2 mió. kr.
Felags TV og SvF sendinet	1 rás	13 mió. kr.	1,0 mió. kr.

Fyri at staðfesta, hvussu ymsu bygdin skulu dekkast við nøktandi signalið, er neyðugt við neyvari dekningskanningum.

Tað er ongin neyv meting gjörd av árliga rakstrarkostnaðinum. Royndir við verandi sjónvarpsneti vísa, at árligi raksturinn liggur um 1 mió kr. (fyri 2003 1,17 mió kr.). Roknast má við minni viðlíkahaldi tey fyrstu árin, tá ið útgerðin er nýggj, men at hesin kostnaður økist, sum frá líður.

5. Digitalt sjónvarp í Evropa og Norðurlöndum

Hesin parturinn er ein lýsing av gongdinni í digitalum sjónvarpi í Evropa og Norðurlöndum, herundir Danmark, Íslandi, Svíþríki, Noregi og í Finnlandi.

5.1 Digitalt sjónvarp í Evropa

Í sambandi við digitalt sjónvarp hefur í Norðurlöndum og Evropa fyrst og fremst verið røtt um, at senda tær sjónvarpssendingar, ið vit kenna í dag, við digitalum signali. Málið við hesum er at lætta um samanrenningina millum sjónvarp, teldur og internet, sum lutvíst longu er hend innan framleiðslu av sjónvarpi, men eisini at fremja eina skynsamari nýtslu av frekvensplássinum, sum er til taks til sjónvarpssendingar.

Seinastu árin hefur tøkniliga menningin víst seg at ganga skjótari, enn væntað, og nýggj fyrbrigdi og nýggjar tænar eru komin inn í framtíðarætlanirnar á sjónvarpsøkinum, sum eiga at verða havd í huga, tá hugsað verður um framtíðar digitalt sjónvarpssendingin. Her verður fyrst og fremst hugsað um háuppløysningssjónvarp (High Definition Tele Vision) og mobilt sjónvarp.

HDTV var fyri bara trimum árum síðani mett at vera so mikið dýr tøkni, at hon einans hevði áhuga sum arbeiðsamboð innan sjónvarps- og filmframleiðsluina. Sum brúkaravøra var ikki mett, at marknaður fór at vera fyri HDTV fyrr enn umleið 2012 ella seinni. Men longu í 2003 bar til at keypa HDTV sjónvarpstól í handlum í Evropa, Amerika og Japan. Í USA er HDTV standardur fyri útbyggingini av digitalum sjónvarpi, og altjóða filmsíðnaðurin ger longu í ár HDTV til standard í DVD útgávum av filmum. Forðingin fyri gjøgnumbrotinum hjá HDTV er enn tann høgi prísurin á tólunum, men so hvørt sum marknaðurin veksur fer hesin at lækka. Bæði ES og Norðurlönd hava tí HDTV við í teimum framtíðargreiningum, sum liggja til grund fyri útbyggingini og politikkinum á digitala sendinetøkinum.

Mobilt sjónvarp er sjónvarp til berbar sjónvarpstól og fartelesfonir. Í útbyggingini, sum fer fram í Týsklandi, har flestu stórbýarøki longu í ár verða fult dekkad við digitalum sendineti, samstundis sum analogu sendinetini verða sløkt, er fullur dekningur til mobilt sjónvarp ein partur av útbyggingini (sí niðanfyri). Í royndarsendingum, sum í lötuni fara fram í Noregi við digitalum sendineti, verður royndarsent við bæði HDTV og mobilum sjónvarpi.

5.1.1 Evropeiska Samveldið og digitalt sjónvarp

ES hevur seinnu árin lagt stóran dent á menningina av digitalum sjónvarpi. Hetta er partur av eini høgari raðfesting av menningini av kappingarførinum hjá Evropa í nýggja kunningarsamfelagnum, og er hetta samtykt í strategi-skjalinum “Europe 2005 Action Plan”, sum varð samtykt á ES toppfundinum í Sevilla í juni 2003. Her verður lagdur dentur á at fremja digitalisering av sjónvarpsøkinum og at eggja altjóða samskiftisíðnaðinum til at arbeiða saman um at skapa ein felags standard platform, soleiðis at hyggjaranir verða tryggjaðir bestu møguleikar at velja frítt millum innihaldstilboðini. Um ídnaðurin ikki sjálvur kemur fram til ein standard platform, hevur ES-nevndarlimurin fyri samskifti Errki Lirkanen hótt við, at ES fer at lóggeva um at nýta tann sonevnda MHP¹⁸ standardin í ES (Nordvisjonen, 2002).

¹⁸ Multimedia Home Platform.

ES nevndin leggur eisini stóran dent á at framskunda, at analogu sjónvarpssendinetini verða sløkt, og hefur lagt beinleiðis trýst á limalondini, fyri at fáa tey at áseta ein ávísan dag, tá analogu sendinetini verða sløkt. Grundgevingin er bæði at fremja menningina av kunningarsamfelagnum og at fremja eina betri gagnnýting av tøka frekvensspektrinum, tí digitalt sjónvarp nýtir minni frekvenspláss enn analogt.

5.1.2 Gongdin í Evropa

Digital sendinet eru nógv útbygt í fleiri evropeiskum londum, eitt nú Spania, Onglandi, Týsklandi, Svøríki og Finnlandi. At byrja við tóktist tað torført at fáa brúkararnar at taka nýggju tøkna til sín. Tað gekk seint fyrstu árin í Svøríki og Finnlandi at fáa brúkararnar at skifta til nýggju tøkna, og í 2002 fóru tvær stórar verkætlanir innan digitalt sjónvarp á handilsligum grundarlagi í Spania og Onglandi á húsagang. Kendast er ITV-Digital í Onglandi.

Størstu forðingarnar fyri nýtsluni av digitalum sjónvarpi hava verið at fáa brúkararnar at keypa móttakaran, ið krevst fyri at síggja digitalt sjónvarp í vanligum sjónvarpsmóttakarum. Higartil hefur henda útgerð verið rímliga dýr, og hetta saman við, at útboðið av digitalum sendingum avmarkað í mun til útboðið av analogum sendingum hefur gjørt, at brúkarin higartil ikki hefur fingið nóg nógv aftur fyri at skifta til nýggju tøkna.

Tí er avgerðin um at sløkkja analogu sendinetini ein týðningarmikil liður í ætlanini hjá ES og limalondunum tess, fyri at fáa nýggju tøkna inn á marknaðin.

Fyrsta royndin í Evropa við at sløkkja analogu sendinetið, varð gjørd í 2003 í týska sambandsstatinum Berlin-Brandenburg, sum hefur umleið 5 mió húski. Freistin, ið var givin brúkarunum at skifta tøkni, var einans seks mánaðir. Tey nógvu mótmælini, ið vóru væntað, komu ikki, og skiftið fór fram uttan trupulleikar.

Serfrøðingar meta, at fremsta orsøkin er, at digitalu móttakararnir gjørdust sera bíligir, tá nøgdin vórðu so stórar sum í Berlin-Brandenburg. Prísurin á teimum bíligastu umsetarunum kom niður á umleið 750 kr., og hetta er eingin forðing fyri vanligu brúkararnum.

Týska sjónvarpsstøðin ZDF er ein av høvuðspørtunum í samtakinum, sum framdi umleggingina í Berlin, og samtakið helt í 2004 fram somu strategi í fleiri týskum landspørtum, m.a. Rhín-Main, Bremen-Unterweser, Köln-Bonn, Hamburg-Lubeck og Dusseldorf-Ruhr. ZDF væntar, at øll stórbýarøki í Týsklandi eru útbygd við digitalum sendineti í 2005, og at alt Týskland er útbygt um fá ár. (ZDF Press Office, 2004).

Ein týðningarmikil og miðvís strategi í útbyggingini av digitalum sendineti í Berlin og restini av Týsklandi er “Television everywhere”, t.v.s. sjónvarp til fartelesfonir og berbarar sjónvarpsmóttakarar.

Í Onglandi er eisini rættilig fer komin á söluna av móttøkuútgerð til digitalt sendinet. Eftir at ITV-Digital fór á húsagang, yvirtók fyrirkonan Freeview sendinetið og bjóðaði út eitt stórt tal av ókeypis sjónvarpsrásum, so brúkarin ikki longur var noyddur til at keypa sær ávís sjónvarpshald, tá hann fekk sær digitala móttøkuútgerð.

Hetta hefur fingið gongd á söluna av digitalari útgerð. Í samrøðu við internetavísina MediaGuardian sigur granskingarleiðarin í ráðgevingarfyrirkunni Adam Smitht Zentith Optimedia, at Freeview vantandi fer at hava 4,8 mill. brúkarar í ár, og fyrirkonan longu í 2007

fer at koma upp á 10 mió brúkarar. Hetta hefur við sær, at digitalu sendinetini eru í ferð við at yvirhála digitalar sjónvarpssendingar um fylgisveini, ið serliga fyrirþókan Sky stendur fyri í Onglandi. Orsøkin er, “at eingi haldaragjöld (subscription fee) eru, ið forða brúkarunum, og prísurin á móttøkuboksunum lækkar stóðugt” (MediaGuardian, 2004).

Í Finnlandi og Svøríki tók sòlan av digitalum sjónvarpsmóttakarum rættiliga dik á seg í 2003. Við ársenda 2003 verður mett, at 240.000 húski í Svøríki høvdu digitalt sjónvarp, og í Finnlandi umleið 400.000 húski. Eisini her verður mett, at tað eru lækkandi prísirnir á móttøkuútgjöldini og økta útboðið av innihaldi, ið skapa áhugan.

5.2 Digitalt sjónvarp í Norðurlondum

Her skal stutt verða greitt frá gongdini í hinum 5 Norðurlondum. Felags fyri londini er, at tey øll miða eftir heilt at niðurleggja analogar sjónvarpssendingar í 2007-2008. Í øllum londunum vænta tey, at hetta fer at eydnast, tí royndirnar í Týsklandi og Onglandi vísa, at tá prísurin á móttakaraboksunum kemur niður á 100 evrur, er hetta ikki longur nøkur forðing fyri at fáa brúkararnar at skifta til digitala tøkni.

5.2.1 Danmark

Umleið 20% av donsku húskjunum brúka í dag digitalar sjónvarpsmóttakarar. Sambært fjølmiðlapolitisku avtaluni fyri 2002-2006 er ætlanin at slökkja analoga sjónvarpssendingarnar í 2007. Endalig stóða er ikki tikin til, nær analoga útvarpssendingarnar skal slökkjast, hóast digitala útvarpssendingarnar í dag dekkar so at siga alt Danmark.

Felagið Broadcast Service Danmark (BSD), sum DR og TV2 eiga í felag á jøvnum føti, rekur útvarps- og sjónvarpssendingarnar í Danmark.

Í 1977 varð avtala gjørd millum Post & Telegrafvænet og DR um rakstur, viðlíkahald og menning av sendinetinum.

Tá partafelagið Tele Danmark varð skipað, varð ognarrætturin til sendinetið verandi hjá Tele Danmark, men tá amerikanskir íleggjarar keyptu Tele Danmark, varð ikki mett, at sendinetið varð partur av kjarnuvirkseminum hjá felagnum, og í 2001 keyptu DR og TV2 sendinetið frá Tele Danmark, og stovnaðu BSD.

Virksemið BSD er at byggja og reka sendinetini, fyrst og fremst fyri DR og TV2, men felagið hefur eisini tænastu- og rakstraravtalur við nógvar lokalar útvarps- og sjónvarpsstøðir. Millum viðskiftafeløgini hjá BSD eru umframt DR og TV2 eisini 4M I/S, Sky(FM5), SBS (TV-Danmark), ein røð av lokalum útvarps- og sjónvarpsstøðum og fjarskiftisfeløgum.

Grundgevingarnar hjá DR og TV2 fyri at keypa sendinetið og at stovna BSD, vóru m.a., at tryggja góðskuna á digitalu útbreiðsluni, at hava ávirkan á útbyggingina av digitala sendinetinum, at tryggja ávirkan á, hvussu atgongdin sendinetið hjá øðrum (gatekeeperfunktið) verður skipað. Eisini var grundgevingini at tryggja, at kostnaðurin av sendinetinum varð útreiðslugrunndaðir við rímiliggum vinningi.

Feløgini DR og TV2 hava hvørt sínar tveir limir í nevndini í BSD. TDC er undirveitari til mastrararbeiði og eitt nú eisini til DAB sendinetið hjá DR.

5.2.2 Ísland

Í apríl 2003 lat ein arbeidsbólkur undir íslenska ferðslumálaráðnum frágreiðing til ráðharran við tilmæli um framtíðar sjónvarpsútbreiðsluna í Íslandi (Samgönguráðuneytið, 2003).

Arbeidsbólkurinn mælti til, at feløgini, sum virka á íslenska sjónvarpsmarknaðinum, stovna serstakt felag, sum skal eiga og reka eitt komandi digitalt sjónvarpssendinet í Íslandi. Tann 25. mars 2004 kunngjörði samferðslumálaráðharrin, Sturla Böðvarsson, at allir partar, bæði sjónvarpsstøðir og samskiftisfeløg, hava tikið væl undir við uppskotinum hjá arbeidsbólkinum. Ráðharrin ætlar, at útbyggingin av nýggja netinum skal byrja í 2005. Í seinasta lagi við árslok 2008 skal nýggja digitala sendinetið røkka 99,9% av íslensku húsarhaldunum (Morgunblaðið, 2004).

Higartil hevur skipanin í Íslandi verið, at ríkisútvarpið RÚV eigur og rindar fyri raksturin av analoga sendinetinum, meðan fjarskiftisfyrirøkkan Landsíminn hevur raksturin um hendur vegna RÚV.

Nýggja felagið skal verða eitt samstarv millum almennu og privatu sjónvarpsrásirnar og fjarskiftisfyrirøkurnar í Íslandi, og felagið skal keypa verandi sendinetið hjá RÚV. Ráðharrin, sum umboðar hin konservativa Sjálfstæðisflokkinn, heldur tað ikki vera ynskiligt, at ríkið er partur í nýggja felagnum, tí hann heldur, at uppgávan verður best loyst av pørtunum á sjónvarpsmarknaðinum.

Men hann útihýsir tó ikki tí móguleika, at tað almenna onkursvegna tekur lut, og vísir til, at íslenska ríkið var við til at fígga Farice-kaðalin, og at hendan verkætlanin er eitt dømi um væleydnað samstarv millum privata sektorin og tað almenna. (Morgunblaðið, 2004).

Í íslensku ætlanunum verða einans viðgjördir móguleikarnar fyri at senda sjónvarp í teirri góðsku, ið vit kenna í dag.

5.2.3 Svøríki

Svøríki hevur longu útbygt eitt digitalt jørðsendinet, ið røkkur 90% av húskjunum, og politisk avgerð er tikin um, at netið skal útbyggjast at røkka alt landið. Tann 23. mai 2003 avgjörði svenski Ríkisdagurin, at analogu sendinetini í Svøríki skulu sløkkjast í seinasta lagi 1. februar 2008 (Kulturdepartementet, 2004).

Endamálið við digitalisering av tí almenna sendinetinum er at tryggja, at svenski almenningurin fær atgongd til eitt minsta tal av ókeypis og dygdargóðum sjónvarpsrásum, so digitala tøkkin ikki ger sjónvarpssendingar til eina handilsvøru burturav.

Partafelagið TERACOM AB, har staturin eigur allan partapeningin, eigur og rekur sendinetið hjá almennu út- og sjónvarpsstøðunum, og veitir eisini tænastr til privatar støðir.

Felagið hevur fleiri virksemisøki innan fjarskifti, men kjarnuøkið er út- og sjónvarpssendingar. Tá felagið varð stovnað í 1992, var virksemið býtt upp í virksemi í fríari kapping, og virksemi, sum ikki er í fríari kapping. Útvarps- og sjónvarpssendinetið kemur undir virksemi, sum ikki er í fríari kapping, og á hesum økjum er álagt felagnum at avmarka vinningin av virkseminum til eitt “rímiligt” avkast, sum byggir á kostnað umframt rímiligan vinning. (TERACOM, 2002). Virksemi felagsins í útbyggingini av digitala sendinetinum er í

stóran mun stýrt av teimum avgerðum, sum svenska stjórnin og ríkisdagurin taka á hesum økjum. Útbyggingin av digitala sendinetinum er fíggjað av felagnum sjálvum. Tað eru ongar ætlanir um at privatisera TERACOM.

Digitala útbyggingin er í fyrsta umfari ætlað til at veita sjónvarp í verandi góðsku, men TERACOM hevur seinastu 2 árin í samstarvi við SVT gjørt royndir við HDTV-sendingum. Felagið mennir eisini digitalar sjónvarpstænastur, ið verða veittar um fartelesfonir.

5.2.4 Noreg

Norska Stórtingið samtykti tann 23. februar í 2004 at lata loyvi til landsdekkandi útbygging av digitalum sjónvarpi, og at analogar sendararnir verða sløktir í seinasta lagi 1. januar 2008.

Í Noregi eru tað sjónvarpsstøðirnar sjálvar, sum eiga og reka síni sendinet. Í 2002 skipaðu NRK og TV2 í felag partafelagið Norges Television A/S, hvørs endamál er at standa fyri útbyggingini av einum landsdekkandi digitalum sjónvarpssendineti.

Við stórtingssamtyktini í februar 2004 eru útlit til, at felagið fær tillutað konsessiún at byggja eitt landsdekkandi digitalt sendinet í Noreg. Felagið var einasti umsøkjari, tá konsessiúnin varð boðin út í 2002. Stórtingið hevur sett sum treyt fyri konsessiúnini, at tær sendingarnar, sum NRK og TV2 senda í netinum, skulu verða ókeypis fyri hyggjararnar.

Fyri NRK og TV2 verður tað ein fíggjarligur fyrimunur at útbyggja eitt digitalt sendinet, tí hetta er bíligari at reka, enn tað verandi analoga. Somuleiðis hava feløgini áhuga í at sløkkja analoga netið skjótast gjørligt fyri at sleppa undan dupultum rakstri.

Umframt sjónvarpssendingar í vanligari góðsku, verða royndarsendingar gjørdar í lýtuni við sjónvarpssendingum bæði til HDTV og fartelesfonir.

5.2.5 Finnland

Finska stjórnin tók í mars 2004 avgerð um at allar sjónvarpssendingar skulu vera digitalar í seinasta lagi 1. august í 2007. Digitalar sjónvarpssendingar byrjaðu longu í august í 2001, og longu tá rakk digitala sendinetið 70% av húsarhaldunum.

Endamálið við digitaliseringini er at tryggja, at almenningurin fær atgongd til ókeypis sjónvarpssendingar í framtíðini.

Almenna finska sjónvarpsfelagið YLE átti og rak fram til 1999 sítt egnu sjónvarpssendinet. Í 1999 varð distribútionin hjá YLE skipað í eitt partafelag, sum nevnist Digita Oy. Í 2000 seldi YLE 49% av Digita Oy til fronsku stórfyrirøkuna TDF, og í 2003 yvirtók TDF 41% afturat av partapeninginum, soleiðis at TDF í dag eigur 90% og YLE 10% av partafelagnum, sum er partur av TDF International Group. Eitt privat altjóða felag eigur og rekur sostatt sendinetið í Finnlandi, men public service stovnurin YLE er umboðaður sum eigari í nevnd felagsins.

Í dag verða einans sendar sjónvarpssendingar í vanligari góðsku, men Digita Oy arbeiðir við at menna tænastur innan bæði HDTV og sjónvarp til fartelesfonir.

5.3 Samandráttur

Gongdin í Norðurlöndum og ES vísir, at digitala sendinetið verður útbyggt, og at ætlanirnar eru, at digitalu sendinetini skulu verða fult útbyggt innan 2007-2008.

Gongdin innan menning av digitalum sjónvarpi í Norðurlöndum, Evropa og heiminum annars, vísir eisini, at innan fá ár má hvør rás veita eina tænastu, har sent verður til fleiri tøkniligar platformar í senn, t.d. vanligt sjónvarp, HDTV og mobilt sjónvarp. Hvør rás fer tí at hava tørv á størri frekvensbreidd, enn um bara verður lagt um til at senda verandi sjónvarpssignal sum digitalt sjónvarp. Hetta má eisini havast í huga í menningini av einum føroyskum sendineti.

Harumframt vísir gongdin í Norðurlöndum eisini, at stjórnirnar, annaðhvørt við beinleiðis ognarrætti ella við treytum í lóggávuni, tryggja sær, at bygnaðurin fyri tey landsdekkandi digitalu sendinetini er skipaður soleiðis, at public service sjónvarpsstøðunum er tryggjað frælsa og óhefta atgongd, og at almenningurin hevur atgongd til ókeypis dygdarsjónvarp.

6. Tilmæli

Netnevndin mælir til, at rakstrarstaðið fyri útvarps- og sjónvarpssendinetið verður flutt frá landsstýrismanninum í vinnumálum til landsstýrismannin í mentamálum, og at Kringvarpslógin samsvarandi hesum verður broytt, so veitingarskyldan verður lögð til landstýrismannin í mentamálum. Hetta ber í sær, at játtanin verður flutt til Mentamálaráðið, og at skipað verður eitt rakstrarstað (deild, almennur stovnur, partafelag e.a.). Rakstrarstaðið skal yvirtaka allar ognir í sambandi við sendinetið, t.v.s. samognir, mastrar, sendiútgerð og MB-sendistøðina í Akrabergi.

Fyrimunurin við hesum bygnaði er, at ábyrgdin av sendineti, og ábyrgdin av útvarpi og sjónvarpi verður hjá sama aðalráði. Mentamálaráðið fær tó vegna útvarpið og sjónvarpið áhuga í, at tænastrnar eru nøktandi og verða røktar skynsamiliga.

Í viðgerðini hevur Netnevndin umrøtt atlitini til Public Service-, veitingar- og tilbúgvingskylduna. Spurningar um greið ognar- og ábyrgdarviðurskifti, mentan, kapping og brúkan eru eisini viðgjørdir, eins og samfelagsbúskaparlig atlit.

6.1 Tilmæli um FM-sendinetið

Í hævudsheitum er sendaraútgerðin á FM-sendinetinum 6 til 8 ára gomul, og verður hon mett at hava eina livitíð upp á í minsta lagi 6 til 8 ár afturat, treytað av neyðugum viðlíkahaldi. Bygningar og mastrar eru tó meira enn 30 ár, og krevja sambært Føroya Tele umvælingar.

Netnevndini mælir til, at gjørd verður ein verkætlan um at útbyggja netið, so tað dekkar øll bústaðarøki og meginpartin av vegakervinum. Eisini mælir nevndin til, at netið verður útbyggt, so at til ber at móttaka í stereo við útiantennu í minsta lagi í 99,5 % av bygda økinum, og at miðað verður ímóti, at tað í mest móguligan mun skal bera til at móttaka í stereo við inniantennu.

Ein fyribils meting hjá Fjarskiftiseftirlitinum vísir, at tað kostar uml. 1. mió. kr. at dagføra og útbyggja FM-sendinetið.

Hóast Netnevndin metir, at ábøtur á verandi sendinet eiga at verða raðfest ovast, er umráðandi, at fylgt verður væl við gongdini í menningini av digitalum útvarps sendineti í okkara grannalondum, og at forkanningar verða settar í verk á hesum øki.

6.2 Tilmæli um MB-sendistøðina

MB-sendistøðin hevur bæði týðning fyri føroysk sjófólk og lurtarar á landi, sum bara hava MB-sendistøðina á at líta, og tí er umráðandi í øllum førum upp á styttri sikt, at raksturin hjá støðini er tryggur. Neyðug fíggarlig orka má setast av til so mikið av viðlíkahaldi, at trygd er fyri, at sendarin ikki sløknar aftur¹⁹.

MB-sendistøðin varð bygt til at røkka nærleiðirnar, men tað hevur víst seg, at hon við skiftandi góðsku hoyrist undir Íslandi, í Irmingarhavinum, Norðhavinum, Írska havinum og Norðsjónum. Sendarin hoyrist rímiligt ella illa í Eysturgrønlandi, við Bjarnoyrna, Svalbard og har eysturi í Barentshavinum. Sendarin hoyrist ikki á Flemich Cap. Skipabólkar á

¹⁹ Sendarin sløknaði 8. mars 2005 vegna tørvandi eykalutir.

fjarleiðum, ið dagliga hoyra MB-sendistøðina eru verksmiðjuskip, rækjuskip, ídnaðarskip, nótaskip og línuskip undir Íslandi. Samlaða manningartalið á hesum skipum er umleið 550.

Mælt verður til, at gjørd verður ein óheft meting av MB-sendistøðini, og at ein viðlíkahaldsætlan verður gjørd. Í hesum sambandi eigur at verða gjørd ein meting av, um tað er ein framtíðar loysn at digitalisera støðina. Við í kanninginina av framtíðini hjá MB-sendistøðini eigur eisini at verða umhugsað, um ein partur av heimaflotanum kann hoyra útvarpið á FM við at broyta strálingina hjá FM-sendinetinum.

Samanumtikið metir Netnevndin, at tilboðið til útisetar er nøktandi, og at hetta støðugt verður útbyggt gjøgnum ÚF-netvarpið og aðrar tænarastur.

6.3 Tilmæli um sjónvarpssendinetið

Analoga sjónvarpssendinetið dekkar ikki øll búsett øki í Føroyum. Netnevndin er samd um, at sjónvarpssendinetið eigur at dekkja øll búsett øki í landinum, og mælir til, at henda útbygging verður gjørt við digitalari tøkni.

Umboðini fyri Mentamálaráðið, Útvarp Føroya og Sjónvarp Føroya mæla til, at landið við fyrimynd í skipanunum í okkara grannalondum skal hava ræðisrætt yvir einum almennum digitalum sendineti, og at tað eigur at verða kannað, um Televarpið er áhuga fyri einum samstarvi við tað almenna um eitt framtíðar digitalt sendinet.

Sjónvarpið mælti Mentamálaráðnum til í skrivi dagfest 4. november 2004, at virkseimið hjá stovninum í framtíðini eigur at fevna um at endurvarpa Public Service rásir úr grannalondunum, umframt føroysku framleiðsluna. Hetta hevur við sær, at tørvur verður á fleiri rásum. Mentamálaráðið hevur í skrivi í januar 2005 biðið sjónvarpið gera neyvari kanningar við atlit til rættindi og kostnað. Umboð Mentamálaráðsins í Netnevndini hevur samsvarandi hesum gjørt vart við, at sjónvarpið fær tørv á 5 rásum í einum komandi digitalum sendineti. Ein fyribils kostnaðarmeting vísir, at eitt tílíkt sendinet kostar 20-25 mió kr. at byggja, og árligi raksturinn verður leysliga settur til 1,2 mió kr.

Í tann mun ein tílík loysn ger tað neyðugt at víkja frá lógarásettum kappingarreguleringunum v.m., eigur hetta at verða staðfest í sambandi við endurskoðanina av Kringvarpslógini, eins og tað verður ásett, at endamál sjónvarpsins eisini er at senda grannalandssjónvarp.

Mælt verður til, at raksturinn verður boðin út til tess at tryggja skynsamligar íløgur og bíligan rakstur. Raksturinn eigur at vera boðin út við hóskaði millumbili.

Tó vísir umboðið fyri Vinnumálaráðið eisini á møguleikan at skipa umsitingina av sendinetinum soleiðis, at FT/TV fær álagt veitingarskyldu til útvarps- og sjónvarpssendinetið, herundir veitingarskyldu til eitt landsdekkandi digitalt sjónvarpssendinet. Fjarskiftieftirlitið ger í hesum sambandi eftir samráðing við FT/TV tilmæli til landsstýrismannin í vinnumálum um koncessiónstreytirnar, og hevur FSE eftirlit við, at koncessiónstreytirnar verða fylgdar eins og gjørt verður, tá ræður um aðrar veitingarskyldutænarastur innan fjarskifti.

	Tal á SvF rásum	Íløga íalt	Árligur rakstur
SvF nýtt sendinet	5 rásir	20-25 mió. Kr	1,2 mió. kr.
Felags TV og SvF sendinet	1 rás	13 mió. kr.	1,0 mió. kr.

Keldur

Frágreiðing frá Nordvisjonen, PSB in Bruxelles: November 2002

Konsessión hjá P/F Televarpið, dagfest 21. október 2002.

Kulturdepartementet: Kommitédirektiv. Kommissionen för övergång till digital marksänd TV. Dir. 2004:32.

Kunngerð nr. 10 frá 23. desember 1999 um sjónvarpsgjald, sum seinast broytt við kunngerð nr. xx frá xx. Desember 2004.

Lurtarakanning hjá Útvarpi Føroya frá 1999/2000

Løgtingslóg nr. 79 frá 23. mai 1997 um fjarskipti, sum broytt við løgtingslóg nr. 176 frá 21. desember 2001.

Løgtingslóg nr. 22 frá 20. februar 1998 um kringvarp v.m., sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 91 frá 21 desember 2004.

MediaGuardian: <http://media.guardian.co.uk/broadcast/story/0,7493,1176271,00.html>, 24. mars 2004.

Morgunblaðið, 25. mars 2004: ”Stafrænt sjónvarp á Íslandi árið 20082.

Paul Samsøe, underdirektør for teknologi i DR teknologisk stab. Framløga ”Digitale net i Danmark” hildin fyri Netnevndini februar 2004.

Samgönguráðuneytið: Greinagerð starfhóps um stafrænt sjónvarp á Íslandi, Reykjavík apríl 2003.

Sjónvarp Føroya – Ársroknskapur 2003.

Skriv frá Føroya Tele til Vinnumálaráðið, dagfest 23. október 2003 um sjónvarpsendinetið.

Skriv frá Føroya Tele til Netnevndina. Støðulýsing av MB, dagfest 29. mars 2004.

Skriv frá Føroya Tele til Netnevndina. Støðulýsing av útvarpsendinetinum., dagfest 25. juni 2004.

Skriv frá Føroya Tele til Netnevndina. Støðulýsing av sjónvarpssendinetinum, dagfest 25. juni 2004.

TERACOM AB: Årsredovisning 2002.

Yvirlit yvir útvarps-, sjónvarps- og VHF-sendistøðir í Føroyum <http://www.fse.fo/visData.asp?MnuList=0,308,&Page=308> (januar 2005).

ZDF Press Office: Pressmitteilung, 9. mars, 2004.

Fylgiskjøl

1. Skipan av útvarpstíddum á FM-bandinum, Fjarskiftiseftirlitið 2002.
2. Dekningskort FM. Dekningskort fyri allar sendararnar í útvarps- og sjónvarpssendinetinum sí <http://www.fse.fo/kringvarp/>.
3. Data um sjónvarpssendinetið
 - Myndir av SvF-umsetarunum
 - Princippskitsa av umsetara
 - Yvirlit við: Umsetarastað, bygd, funktión, TX Power, Út power, Tilsetingardato, Polari, bygningur, lendi, mastur, hagapartur, bóndi, umsetarastað, bygd og hagastýrið.
4. Data um útvarpssendinetið
 - Yvirlit við: Umsetarastað, bygd, funktión, TX Power, Út power, Tilsetingardato, Polari, bygningur, lendi, mastur, hagapartur, bóndi, umsetarastað, bygd og hagastýrið.
5. Skriv frá Føroya Tele til Vinnumálaráðið um Løgu- og rakstrarætlan fyri útvarps- og sjónvarpssendinetini 2005, dagfest 7. juli 2004.
6. Samognarsáttmáli millum P/F Føroya Tele og Vinnumálaráðið frá 11. apríl 2003.
7. Avtala millum Vinnumálaráðið og P/F Føroya Tele um at umsita játtanirnar til Útvarps- og sjónvarpssendistøðir frá 19. november 2003.
8. Recommendation ITU-R BS.412-7 – planning standards for FM sound Broadcasting at VHF, 1995.